

**‘Het breekt je wel op dat je altijd
overal alleen voor staat,
week in week uit.’**

MAGAZINE

Bestaanszekerheid

DE BASIS VOOR EEN VEERKRACHTIGE SAMENLEVING

Columns

8

interviews

**Hoopvolle
initiatieven**

Flevi's kenniswerkplaats jeugd

Lectoraat Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg

2023

Magazine 'Bestaanszekerheid; de basis voor een veerkrachtige samenleving'

Cover foto & foto's bij de inhoudsopgave en de interviews:

Michiel Fischer

Illustraties:

Corien Bögels

Yoko Heiligers

Redactie:

Charlotte Vissenberg

Pamela Jakobs

Jeanet van de Korput

Annemijn Driesen-Visscher

Lalash Tahir

Petra Josso Loureiro

Lydie van der Wurff

Vormgeving:

Petra Josso Loureiro

Dit is een publicatie van Flevis regionale kenniswerkplaats jeugd,
Lectoraat 'Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg'

Hogeschool Windesheim
Domein Flevoland
Hospitaaldreef 5
1315 RC Almere

Bestaanszekerheid

DE BASIS VOOR EEN VEERKRACHTIGE SAMENLEVING

Inhoud

Interviews

Pagina 14 interview Maikel

'Als je in een rolstoel zit dan zien mensen tenminste dat je wat hebt.'

Pagina 18 interview Thea

'Ik probeer gewoon gezond voedsel te produceren'

Pagina 20 interview Valerie

'Even janken, en dan weer door...'

Pagina 26 interview Mandy

'Bijna het hele salaris van mijn man gaat op aan onze woonlasten.'

Pagina 30 interview Saeda

'Iedere persoon zou het recht moeten hebben om zich te herenigen met zijn of haar familie'

Pagina 36 interview Maria

'Heel veel Urker vissers zijn gestopt. de visserij brengt al jaren veel onzekerheid met zich mee.'

Pagina 50 interview Yvonne

'Ik ben niet zijn mama, maar wel zijn moe'

Pagina 56 interview Lotte

'Ik heb nu een stem en die gebruik ik niet alleen voor mezelf maar ook voor anderen'

Gelijke kansen in het veerkrachtig opgroeien: beginnen bij het begin

Initiatieven

Pagina 17

Als ik later groot
ben in Almere

Pagina 29

De levende bieb

Pagina 23

FRIS Supermarkt

Pagina 53

Kleur in cultuur

Pagina 45

De Luierbank

Pagina 24

Buurtkastje

Pagina 55

De studiehuiskamer

Columns

Pagina 39

Kraamzorg

Pagina 42

kinderopvangtoeslagaffaire

Pagina 46

Lentekriebels

Pagina 59

Belang van een stilteruimte

Pagina 62

Begrijpbare taal

Voorwoord

Voor u ligt het magazine 'Bestaanszekerheid; de basis voor een veerkrachtige samenleving' van Flevis Kenniswerkplaats Jeugd. Deze kenniswerkplaats is onderdeel van het associate lectoraat 'Veerkrachtige Families', behorend bij het lectoraat 'Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg' van Hogeschool Windesheim in Almere.

Bestaanszekerheid is een belangrijk onderzoeksthema van onze kenniswerkplaats. Dit is terug te zien in onze drie kennislijnen:

- 1) De eerste 1000 dagen.
- 2) Voor mijn kind wil ik... (intergenerationele invloeden).
- 3) Veerkrachtig samenwerken (interdisciplinaire samenwerking).

In dit magazine vindt u de foto's en verhalen van onze fotoreportage 'Veerkracht & bestaanszekerheid in Flevoland' waarin verschillende mensen laten zien op welke wijze bestaansonzekerheid hun leven beïnvloedt en hoe zij hiermee omgaan.

Daarnaast staat in dit magazine een veelheid aan veelbelovende initiatieven gericht op bestaanszekerheid. Sommige initiatieven vinden plaats bij Windesheim in Almere, andere daarbuiten.

We willen de deelnemers aan de fotoreportage bedanken voor de tijd en moeite die zij hebben genomen om hun verhalen met ons te delen. Daarnaast willen we iedereen die heeft bijgedragen aan dit magazine bedanken voor hun enthousiaste bijdrage!

Flevi's Kenniswerkplaats Jeugd

Zie je dat jongetje met die vlieger daar?

Dit is Flevi, het boegbeeld van de Regionale Kenniswerkplaats Jeugd Flevoland. Flevi staat symbool voor datgene wat we belangrijk vinden in onze kenniswerkplaats en waar ons onderzoek zich op richt. Flevi houdt een vlieger vast. Het touw waarmee de vlieger vast zit, heeft veel bochten en kronkels. Ons leven verloopt vrijwel nooit in een rechte lijn. We krijgen te maken met zijpaden, onverwachte situaties en omstandigheden die maken dat we een beroep moeten doen op onze veerkracht en wel eens moeten afwijken van het plan. Dat is niet erg: juist in de kronkelhoekjes gebeuren de interessante dingen in ons leven, daar leren we van. De vlieger is een metafoor voor veerkracht: een vlieger verzet zich niet, maar speelt met de wind en maakt er gebruik van.

Aan Flevi's vlieger hangt veel moois. Het schrift staat symbool voor onderwijs. Dit is een belangrijke plek waar kinderen leren en waar ze zichzelf ontwikkelen. Aan de vlieger hangt ook een knuffel. Deze staat symbool voor de eerste 1000 dagen in het leven van een kind. Deze 1000 dagen beginnen vanaf het moment van conceptie en eindigen op de tweede verjaardag. De manier waarop een kind zijn of haar leven start vormt een belangrijke basis voor de rest van het leven. Daarnaast is een knuffel voor elk kind van belang: warmte, vriendschap, genegenheid en een veilige plek waar je kind en jezelf kunt zijn.

Onder het konijn hangt een familiefoto. In de kenniswerkplaats werken we samen met families, we doen onderzoek naar hun veerkracht en kijken daarbij specifiek naar intergenerationele invloeden. Onder de familiefoto hangt een voetbal. Deze voetbal staat voor spelen, plezier maken en vrije tijd. Er is meer bewustwording nodig voor het belang van spelen en de natuurlijke omgeving. Onderaan de vlieger hangt een rugzak. Iedereen heeft bagage, hoe maken we daar veerkrachtig gebruik van?

Tot slot is er het landschap om Flevi heen. Het natuurlijke landschap op de achtergrond is heel divers. Om te groeien hebben organismen (bio)diversiteit en hulpbronnen nodig.

**Flevi
onderstreept de
kracht van
verschillen.
We kunnen niet
zonder!**

INLEIDING

Het landschap met al haar diversiteit is een belangrijk uitgangspunt in Flevi's Kenniswerkplaats Jeugd. We bekijken veerkracht niet alleen vanuit een individueel perspectief, maar zien dit juist als een wisselwerking tussen mensen en hun omgeving.

Kunnen mensen de fysieke, culturele, psychologische en sociale hulpbronnen aanspreken die zij nodig hebben om succesvol om te kunnen gaan met tegenslag? Hoe zijn deze bronnen verdeeld en is de manier waarop dat gebeurt rechtvaardig? We kijken kritisch naar de wijze waarop onze samenleving is ingericht, hoe systemen functioneren en hoe dit van invloed is op de verdeling van middelen, de toegang tot voorzieningen en de invloed daarvan op het welzijn van gezinnen. We vragen ons af wat individuele en structurele oorzaken van ongelijkheid zijn, waarbij we ervan uitgaan dat een veerkrachtige samenleving een rechtvaardige en duurzame samenleving is. Helaas is de toegang tot hulpbronnen en voorzieningen in Nederland niet voor iedereen gelijk. In Nederland neemt de bestaanszekerheid van gezinnen al jaren af. Bestaansonzekerheid is meer dan financiële onzekerheid alleen. In onze kenniswerkplaats hanteren we een brede definitie van bestaanszekerheid:

'Een ieder heeft recht op een levensstandaard die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder inbegrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen'. Deze invulling van bestaanszekerheid vormt een belangrijk aspect van de menselijke waardigheid'[1].

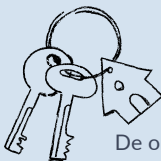
We sluiten ons daarmee aan bij recente publicaties van Movisie waarin drie vormen van bestaansonzekerheid worden beschreven. Inkomensonzekerheid waarbij gevoelens van armoede en schaarste centraal staan, psychologische onzekerheid (mentaal welbevinden, eenzaamheid, depressie) en levensloponzekerheid. Het kunnen nemen van beslissingen voor de rest van het leven staat steeds meer onder druk.

Denk hierbij aan uit huis gaan, studiekeuzes, werk, trouwen, en kinderen krijgen. De drie vormen van bestaansonzekerheid hangen met elkaar samen [1]. De verhalen in de fotoreportage laten zien hoe groot de gevolgen hiervan kunnen zijn, zoals naar voren komt in o.a. de **verhalen van Thea en Maria** waarin zij uitleggen wat de impact van de onzekerheid, die gepaard gaat met het werken in de visserij en op de boerderij, op hun gezinnen is (zie fotoreportage).

De afgelopen jaren is de bestaansonzekerheid toegenomen. In 2019 had 45% van de huishoudens met een laag inkomen iedere maand moeite om rond te komen in vergelijking met 9% van de huishoudens met een inkomen boven de laag inkomen grens [1, 2].

Daarnaast is de groep werkende armen groot. Een derde van de kinderen die in armoede opgroeit heeft werkende ouders. Helaas zijn inkomensondersteunende maatregelen, zoals toeslagen, niet voor iedereen beschikbaar zoals ook in het **verhaal van Valerie** naar voren komt (zie fotoreportage). Dit geldt met name voor kleine zelfstandigen, boeren, parttimers en mensen met middeninkomens die net genoeg verdienen waardoor zij hier niet voor in aanmerking komen.

Bovendien is er een groep mensen waarvoor de arbeidsmarkt minder toegankelijk is, ongeacht of het economisch goed gaat; migranten, ouderen, mensen met een beperking, langdurig werklozen en mensen in de bijstand komen niet gemakkelijk aan werk. Dit is ook terug te zien in de verhalen behorend bij onze fotoreportage, waaronder het **verhaal van Maikel**.

Wonen?

De ongelijkheid in wonen neemt ook toe. Door de stijgingen van de prijzen op de huizenmarkt zijn er lange wachtlijsten voor sociale huurwoningen, hebben huurders een lager besteedbaar inkomen dan mensen die een huis kunnen kopen en besteden mensen met een laag inkomen relatief meer van hun inkomen aan woonlasten [1]. In zowel de vrije als de sociale sector zijn de huurprijzen de laatste jaren gestegen. De vraag naar sociale huurwoningen is groter dan het beschikbare aanbod, met lange wachtlijsten en veel invloed op de levensloopzekerheid van mensen als gevolg. Het **verhaal van Mandy** illustreert hoe groot de invloed van de wooncrisis kan zijn op het dagelijks leven (zie fotoreportage).

Niet alles in het leven is maakbaar

In onze kenniswerkplaats bekijken we maatschappelijke uitdagingen vanuit een sociologisch historische blik en bevragen we onder andere de normen die ten grondslag liggen aan deze uitdagingen.

Als we kijken naar bestaanszekerheid is het van belang ons te realiseren dat we van een commando-maatschappij steeds meer een prestatie-maatschappij geworden zijn.

In een commando-maatschappij bepalen regels, sociale klasse en religie de kansen van mensen. Eeuwenlang was het vanzelfsprekend dat bepaalde groepen veel meer kansen hadden dan andere groepen[3].

'Ieder mens heeft in zijn leven zinnnetjes gehoord die breken of juist maken.'

-Andrea Moll-van der Pool,
coördinator 'Als ik later groot ben'

In een meritocratische samenleving daarentegen staat niet vast tot welke klasse iemand behoort en wat op basis daarvan bereikt kan worden.

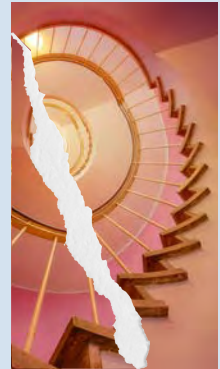
In een meritocratie worden mensen (ideaaltypisch) op hun eigen verdiensten beoordeeld door middel van eerlijke competitie. Hoewel Nederland nog altijd discriminatie op de arbeidsmarkt op basis van etniciteit, klasse en sekse kent, is er sprake van een sterke beweging richting een meritocratie [4].

Het leven in een meritocratische samenleving kent niet alleen voordelen zoals het hebben van meer vrijheid en meer ruimte voor het maken van individuele keuzes. Er is steeds meer aandacht voor de nadelige effecten hiervan. Ten eerste heeft de meritocratie geleid tot meer onderlinge concurrentie en daarmee het verlies van het gevoel van geborgenheid en veiligheid. Ten tweede is het de vraag of het beloningssysteem in onze meritocratie wel zo eerlijk is. Is talent wel iemands eigen verdienste? We lijken meer dan ooit te geloven in de maakbaarheid van kinderen en mensen [5].

Als we kijken naar datgene dat bekend is over veerkracht, sociaal kapitaal en kansengelijkheid, zien we dat kansen en daarmee talenten grotendeels overdraagbaar zijn van ouders op kinderen en dat het daarbij uitmaakt waar je geboren wordt en onder welke omstandigheden.

Tot slot doet de meritocratie meer dan andere systemen een aanslag op het zelfrespect van degenen die 'laag' op de sociale ladder staan. Immers, de positie op de ladder wordt gezien als een eigen verdienste [4].

Het hebben van succes is niet alleen een keuze, maar ook meteen de enige keuze

Critici spreken daarom van een schijnvrijheid. Wie geen succes heeft, heeft gefaald. In een prestatieaanspraak is weinig ruimte voor solidariteit [6].

Vanuit dit perspectief kijken we kritisch naar het debat over bestaanszekerheid. Voeren we op dit moment het goede gesprek? Is het bijvoorbeeld rechtvaardig uit te gaan van zelfredzaamheid wanneer complexe uitdagingen als ongelijke kansen en bestaansonzekerheid grotendeels buiten de handelingsmogelijkheden vallen van individuen die hierdoor getroffen worden? Richten we ons in de ondersteuning van gezinnen nu op de symptomen van bestaansonzekerheid vanuit een maakbaarheidsgedachte of pakken we de echte oorzaken van problemen aan?

Is het mogelijk om een gemeenschappelijk welzijn voor iedereen te realiseren in een samenleving waarin het streven naar individueel succes centraal lijkt te staan?

Gelukkig is er in het debat over gelijke kansen, vanuit verschillende invalshoeken, steeds meer aandacht voor chronische stress veroorzaakt door complexe ongelijkheid. De chronische stress die bestaansonzekerheid met zich meebrengt ligt aan de basis van ongelijke kansen in het opgroeien en het voortbestaan van deze ongelijke kansen.

Zo ontregelt chronische stress het lichaam; het tast het immuunsysteem aan, verhoogt de bloeddruk, verstoort de nachtrust en zorgt mede voor het ontstaan van ziekten. Daarnaast maakt chronische stress mensen gevoeliger voor korte termijn beloningen en versterkt het gewoontegedrag. Ook het plannen op de lange termijn wordt ingewikkelder [7, 8].

Hoe langer een gezin in armoede leeft, hoe groter het risico op het ontstaan van gevoelens van angst, afhankelijk zijn en zich ongelukkig voelen!^[10-13]

Wanneer kinderen chronische stress ervaren als gevolg van bijvoorbeeld armoede heeft dit gevolgen voor zowel de psychische als lichamelijke gezondheid op latere leeftijd [9]. Verder bestaat er een verband tussen opgroeien in armoede en onveilige hechting, psychosociale problemen, verminderde executieve functies (plannen en organiseren) en is er een verhoogd risico op het verlaten van school zonder startkwalificatie. Deze cijfers onderstrepen het belang om de bestaanszekerheid van gezinnen te garanderen.

Gelijke kansen in het veerkrachtig opgroeien: beginnen bij het begin

In de projecten van de kenniswerkplaats en het lectoraat KIOZ zien we dat verschillende disciplines problemen proberen op te lossen in gezinnen die grotendeels samen lijken te hangen met (vaak langdurige) bestaansonzekerheid. Een voorbeeld uit de praktijk:

Een moeder beschrijft dat haar kind het lastig heeft op school en extra ondersteuning krijgt. Gedurende het gesprek komt naar voren dat zij na haar scheiding haar huis is kwijtgeraakt en nu een woning in de vrije sector huurt die zij eigenlijk niet kan betalen. Daarom heeft zij een extra baan genomen en werkt zij overdag en 's avonds. Haar kind in de basisschoolleeftijd gaat mee naar de avondbaan, omdat kinderopvang in de avond erg duur is en zij dit niet kan betalen. Hierdoor is het kind veel alleen thuis, gaat het te laat naar bed en is het erg moe op school. Moeder geeft aan eigenlijk gewoon een andere woning nodig te hebben, zodat zij weer rond kan komen.

De hulpverlening die deze gezinnen krijgen is vaak versnipperd. De jeugdhulp richt zich op problemen ontstaan bij de kinderen, de GGZ richt zich op de mentale problemen, de medische professionals richten zich op de gezondheidsproblemen die ontstaan zijn, de school biedt extra ondersteuning vanwege problemen in de klas en Veilig Thuis komt in beeld omdat er zorgen ontstaan rondom de veiligheid.

Het bevorderen van een gezonde leefstijl is vaak ingewikkeld, deels omdat er andere dringende zaken zijn die de aandacht opeisen zoals schulden, woningen van slechte kwaliteit en werkloosheid waardoor er weinig aandacht en energie over is voor het veranderen van de leefstijl.

Hoewel er al veel bekend is over bestaansonzekerheid en de invloed daarvan op het opgroeien van kinderen, blijkt het een lastig te herkennen en ingewikkeld aan te pakken thema voor professionals en beleidsmakers.

Wat er volgens diverse onderzoekers nodig is, is een langdurig integraal beleidsterrein-overstijgend beleid ^[8]

In onze kenniswerkplaats beogen we daarom kennis te bundelen en te verspreiden. We werken via verschillende manieren aan het beïnvloeden van het maatschappelijk debat over bestaanszekerheid en de agendasetting van dit thema.

Zo organiseren we kennisevents, hebben we meerdere fotoreportages tot stand gebracht, schrijven we columns, rapportages, artikelen en geven we workshops en lezingen.

Zie het boekje 'Met een veerkrachtige trampoline spring je hoger' voor een uiteenzetting van de uitgangspunten van het associate lectoraat 'Veerkrachtige Families'.

Met dit magazine hopen we bij te dragen aan de prioritering van bestaansonzekerheid in het gesprek over gelijke kansen in het opgroeien van kinderen. Ook hopen we te laten zien dat bestaansonzekerheid zich af kan spelen op uiteenlopende levensgebieden en willen we jullie, onze lezers, uitdagen te reflecteren op succesvolle gebeurtenissen in het leven en de (al dan niet) eigen verdienste daarvan. Tot slot hopen we dat de veerkrachtige verhalen van de deelnemers aan de fotoreportage en de verscheidenheid aan mooie initiatieven inspireren en uitnodigen tot een goed gesprek.

Charlotte Vissenberg
Associate lector Veerkrachtige Families

Referenties

1. Franken, M., van der Sanden, P. (2022). Bestaanszekerheid onder druk. De stand van zaken. Movisie: Utrecht.
2. Van Geuns, R. (2022). Vertrouwen en bestaanszekerheid: wensdroom of noodzaak?HvA: Amsterdam
3. Byung- Chul, H. (2015). The burnout society. Stanford University Press.
4. Swierstra, T., Tonkens, E. (2008). De beste de baas?: Verdienste, respect en solidariteit in een meritocratie. Amsterdam University Press.
5. Eijkman, H., 'CURLINGOUDERS': wat moet je ermee?Kinderopvang, 2019. 29(7): p. 28-30.
6. Berger, L. (z.d.). Succes is (g)een keuze. Utrecht University: Utrecht.
7. Omlo, J. (2014). Schaarste: hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen. Sociale Vraagstukken.

8. Grootegoed, E., Winsemius, A., Noordegraaf-Eelens, L., Dannenberg, E. (2022). Gezondheidsachterstanden aanpakken bij de bron: minder leefstijl, meer bestaanszekerheid. TSG-Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen, 100(1): p. 32-35.
9. Engbersen, R. and Omlo, J. (2021). Uit de duivelskring van armoede.Vakblad Sociaal Werk 22(6): 25-27.
10. Andriessen, I. (2022). Mijn vader is luizenmoeder. Fontys Hogeschool: Amsterdam.
11. Stallen, M. (2019). Het effect van armoede op de ontwikkeling van het kindbrein. Hulp bij armoede: Bouwstenen voor effectieve hulpverlening bij armoede en schulden 31-37.
12. SER advies (2017). Opgroeien zonder armoede. Rijksoverheid: Den Haag. Retrieved
13. Kalthof, H. (2015). Opgroeien en opvoeden in armoede. NJI: Utrecht.

'Als je in een rolstoel zit dan zien mensen tenminste dat je wat hebt.'

We spreken af in de bibliotheek. Beneden bij de roltrap staat Maikel, een goed geklede jongen (26) van Vietnamese afkomst. Maikel had de voorkeur aangegeven voor een rustige ruimte, zonder afleiding. 'Het is anders moeilijk om me te concentreren'. Maikel heeft MELAS (een stofwisselingsziekte). Dat zie je niet aan hem. 'Lastig soms, want als je in een rolstoel zit dan zien mensen tenminste dat je wat hebt'.

Maikel begint te vertellen. Wat is voor hem belangrijk in het leven? 'Ontwikkeling' is één van de eerste dingen die hij noemt. Dat heeft hij meegekregen in zijn opvoeding. Een goede opleiding, je best doen om goede cijfers te halen en een mooie stabiele baan bemachtigen. Een eigen huis, een vriendin. Kinderen misschien wel. Dat was, en is, het doel. Maar...

Maikel was 16 jaar toen hij zijn eerste epileptische aanval kreeg. De zeldzame stofwisselingsaandoening MELAS blijkt de oorzaak. Deze aandoening is progressief en onvoorspelbaar. Eenzijdige verlammingen, tijdelijke blindheid, Maikel heeft al veel meegemaakt de afgelopen tien jaar. Ondanks alle tegenslagen weet Maikel zijn havo en hbo-propedeuse bedrijfskunde te halen. School was zijn leven, een diploma halen een belangrijk doel. Helaas moest Maikel afgelopen december toch stoppen, omwille van zijn gezondheid. Hij zit nu thuis, waar hij woont met zijn moeder, zus, zwager, nichtje en neefje. Maikel zucht. 'Het leven is lastig voor mij, ik weet niet wat kan en wat niet kan'.

Maar Maikel is meer dan alleen zijn aandoening. Hij is sociaal en heeft een fijne vriendengroep. Hoewel zijn vrienden hem graag helpen, wil hij hen niet altijd om hulp vragen: 'Die afhankelijkheid is wel vervelend, vind ik, ik wil niet altijd vragen'. Daarnaast is rust en regelmaat heel belangrijk voor zijn gezondheid. 'Dat is moeilijk, want ik wil ook gewoon mijn leven oppakken en een keer laat met vrienden in een restaurant zitten. Of onbezorgd uitgaan. Ik mag niet drinken, dat hoeft ook niet, het kan best gezellig zijn zonder dat. Maar om drie uur thuiskomen, dat is gewoon niet slim'

Afhankelijkheid is wel vervelend,
vind ik, ik wil niet altijd vragen

De toekomst is onzeker. Op een whiteboard in zijn kamer schrijft Maikel zijn doelen op. Kleine stapjes, die ervoor zorgen dat hij vooruit blijft gaan, want zijn ontwikkeling is erg belangrijk voor hem. Hoewel hij op dit moment niet naar school gaat, probeert hij actief te blijven. Maikel werkt bij Expex¹ en YALC² als ervaringsdeskundige en bezoekt bijeenkomsten en lezingen waar hij zijn stem actief laat horen, in het belang van jongeren.

Zijn droom is om een eigen stichting en een ontmoetingsplek op te zetten. Een plek waar jongeren met NAH (niet aangeboren hersenletsel) in Almere terecht kunnen. Waar informatie met elkaar uitgewisseld kan worden. Dat is iets dat Maikel mist wanneer hij naar bijeenkomsten van organisaties en beleid gaat: lotgenoten om mee te praten. Iedereen wil jongeren graag betrekken, maar die zijn er eigenlijk nooit. 'Hoe kan dat? Willen jongeren met NAH niet of is het lastig voor hen om deel te nemen?' Maikel zou die drempel graag verlagen. Door een plek te creëren waar jongeren ervaringen uit kunnen wisselen.

Natuurlijk heeft Maikel nog andere dromen. Een leuke vriendin en kinderen. Een eigen huis waar hij vrienden uit kan nodigen en waar voldoende ruimte en privacy is, zodat hij samen met zijn moeder kan blijven wonen. Maar onzeker is de toekomst wel. Hij weet niet precies wat hij kan verwachten rondom zijn aandoening. Mocht hij ooit meer zorg nodig hebben, hoe wordt dat dan geregeld? Hoe kan hij een huis kopen wanneer hij niet kan werken? Dit zijn vragen die hem bezighouden maar die moeilijk te beantwoorden zijn. Het zijn voor iedereen lastige vragen om grip op te krijgen, maar voor Maikel helemaal. Grip op het nu is beter te plannen. Stapje voor stapje. Beginnend bij het whiteboard.

Referenties

1. <https://www.expex.nl/project/expex-flevoland/>
2. Jongeren/jongvolwassenen op weg helpen om hun leven een stuk aangenamer te maken? YALC Help! - Young Adults Life Coaching (stichtingyalc.nl)

Interview
Petra Josso Loureiro
Foto's Michiel Fischer

Als ik later groot ben in Almere

De Aanpak

'Als ik later groot ben in Almere' is een unieke aanpak. We gaan uit van dromen van kinderen en jongeren en kijken vanuit de droom hoe we hen een stapje dichterbij hun ideale toekomst kunnen brengen. Als er coaching, hulp, vaardigheden, kennis, ervaringen of spullen nodig zijn om dichterbij de droom te komen, kijken we hoe we die behoeften kunnen koppelen aan het enorme aanbod dat er is in Almere. Wij coördinatoren zijn geen kinder- of welzijnswerkers, (schuld)hulpverleners, maatschappelijk werkers of coaches maar hebben van al die beroepen een beetje in ons. We zijn dromenvangers en doorverwijzers! Door ons grote netwerk en kennis van de sociale kaart kunnen we bijna alle dromen passend koppelen en dat is bijzonder fijn om te doen.

Andrea, coördinator van 'Als ik later groot ben in Almere' vertelt:

'Ieder mens, zeker kinderen en jongeren, wil gehoord en serieus genomen worden. Het feit dat we luisteren naar onze dromers en ze serieus nemen in hun behoeften geeft al een eerste positief effect. Dat we vervolgens (in samenspraak) ook daadwerkelijk iets voor hen en hun dromen doen, wordt als heel fijn ervaren. Veel van de dromers missen een (kennis)netwerk en daar kunnen wij (deels) in voorzien. Wat voor effecten dit op langere termijn op de dromers heeft, kunnen we niet voorspellen. Ieder mens heeft in zijn leven zinnnetjes gehoord die breken of juist maken. Ik hoop dat ik tegen al mijn dromers dingen zeg en voor ze doe, die ze sterker maken en ze het gevoel geven dat ze belangrijk zijn én ertoe doen!

In de vier jaar dat ik coördinator ben heb ik veel verhalen gehoord die mij hebben geraakt. Wat heel veel leed veroorzaakt, op meerdere gebieden, zijn vaders die hun gezinnen verlaten. Ze laten moeders en kinderen in veel gevallen achter in onder andere financiële problemen. Mede daarom hoop ik dat ik vooral ook meisjes bijbreng dat het belangrijk is financieel zelfstandig te worden!'

Zet jij of jouw organisatie zich in voor kinderen en wil je graag betrokken zijn om zo de jeugd uit Almere te helpen om hun dromen waar te maken?

Mail dan naar: brievenbus@alsiklatergrootbeninalmere.nl

‘Ik probeer gewoon gezond voedsel te produceren’

Voor het interview hebben we afgesproken op de boerderij van Thea in de gemeente Zeewolde. Als ik aan kom rijden ben ik onder de indruk van het weidse landschap. Dit ben ik wel gewend van Flevoland, maar de percelen in dit deel van de polder lijken een stuk groter. Op het melkveebedrijf word ik enthousiast ontvangen door de hond. We nemen plaats aan de tafel in de gezellige keuken van de aangrenzende woning.

Thea is 45 jaar en woont samen met haar man Laurens en twee zoons van 15 en 13 jaar. Samen runnen ze een melkveebedrijf én een akkerbouwbedrijf, beide in de gemeente Zeewolde. Thea vertelt: 'Laurens is opgegroeid in dit melkveebedrijf, zelf ben ik opgegroeid in het akkerbouwbedrijf. Dit run ik nu en mijn vader helpt hier ook nog bij. Laurens doet alles met de koeien en ik doe de administratie voor beide bedrijven.'

Het melkveebedrijf bestaat uit ongeveer 110 melkkoeien en bijbehorend jongvee. Het akkerbouwbedrijf beslaat 60 hectare waarop frietaardappelen, uien, wintertarwe, wintergerst en tulpen worden verbouwd.'

Er is veel wantrouwen vanuit de overheid richting de burgers,' vertelt Thea. 'Dat is niet alleen voor de boeren zo, maar wij hebben hier wel mee te maken. Het gevoel van wantrouwen komt terug bij het invullen van de gecombineerde opgave.' Thea legt uit: 'De gecombineerde opgave is de aanvraag voor de Europese landbouwsubsidies. Door die subsidies zijn de voedselprijzen voor de consumenten lager. Het invullen is erg ingewikkeld: ieder jaar komen er meer vragen bij en je moet tot op detailniveau aangeven wat je precies met welke grond doet. Dit zorgt voor veel extra werk, onzekerheid en frustratie.'

In het melkveebedrijf is er ook sprake van onzekerheid omdat het bedrijf was aangemerkt als 'PAS-melder'. 'Toen Laurens het bedrijf overnam van mijn schoonouders, heeft hij ervoor gekozen om uit te breiden met een stuk of tien koeien. Hiervoor is melkquotum bijgekocht en moest ook de vergunning worden aangepast. Na veel papierwerk bleek dat we een PAS-melding moesten doen: bij een grote stikstofdepositie was een vergunning nodig geweest, maar wij hadden een beperkte depositie waardoor een PAS-melding voldoende was. Dit hebben we toen geregeld. Totdat in 2019 door de Raad van State werd geoordeeld dat de PAS-regeling ongeldig is. Sindsdien weet niemand hoe het zit: kunnen we nu terugvallen op de oude vergunning? Of geldt deze helemaal niet meer? Dit geeft onzekerheid.'

'Er is veel wantrouwen vanuit de overheid richting de burgers'

Het besluit om de PAS-regeling ongeldig te verklaren is een voorbeeld van de steeds veranderende regels en onduidelijkheid vanuit de overheid. In beide bedrijven hebben Thea en Laurens te maken met de gevolgen hiervan. Hierdoor zijn ze voor beide bedrijven terughoudend in het doen van grote investeringen die nodig zijn om te kunnen innoveren: 'Wij zouden bijvoorbeeld best in nieuwere technieken voor gewasbescherming willen investeren, maar dan moet wel zeker zijn dat dat terugverdiend kan worden en niet dat het over een paar jaar weer anders moet.'

Ik vraag Thea ook of zij als boerengezin te maken hebben met bestaansonzekerheid. 'Ik ben niet bang dat we het niet gaan redden', antwoordt Thea. 'Hier in de polder heb je zulke goede grond, als je het hier al niet redt...' Maar er zijn natuurlijk wel kanttekeningen: 'In onze gemeente merken we dat er steeds meer stukjes landbouwgrond worden weggesnoept voor

bijvoorbeeld bedrijventerreinen en een kazerne van de landmacht. Het is zo zonde als deze goede grond niet kan worden gebruikt voor de landbouw. Het heeft ons tot nu toe nog niet geraakt, maar dit zou wel kunnen gebeuren.'

De nuchtere houding van Thea en Laurens helpt hen om te kunnen omgaan met de onzekerheden. 'Gelukkig ben ik niet zo stressgevoelig, maar ik kan me goed voorstellen dat andere boeren veel last kunnen hebben van stress.' Ook haar vrijwilligerswerk bij Team Agro NL geeft Thea veel positieve energie. 'Bij Team Agro NL willen we positief contact tussen boeren en burgers stimuleren, bijvoorbeeld door kijkdagen te organiseren op de boerderij.' De boerensector komt vaak negatief in het nieuws en op deze manier kan Thea de positieve kant van de sector laten zien – iets wat volgens haar hard nodig is.

Even janken

en dan weer door...

We spreken af bij Valerie (55 jaar) thuis. Aarzelend maar gastvrij laat zij mij binnen. Ze had mij later verwacht. Op tafel liggen papieren en mijn bezoek maakt dat ze eerst begint op te ruimen.

Als we beginnen verontschuldigt zij zich voor de rommel in de kamer. Ze vertelt dat ze twee thuiswonende kinderen heeft en een man. Als gezin hebben ze veel meegemaakt. Door het veranderen van de regels rondom belastingen en een tekort aan werk liep hun bedrijf niet meer. Ze raakten steeds verder in de schulden en kwamen onder bewindvoering en in de schuldsanering terecht. Ze vertelt:

'De bank legde beslag op ons huis. Zo kwam het dat we als gezin dakloos werden. We konden nergens terecht.'

'Alleen bij het Leger de Heils kregen we te horen dat ik en de kinderen opvang kregen, maar mijn man niet. Nou dat wilde ik niet. Want we moesten het samen oplossen. Het was echt heel moeilijk om aan een huis te komen. Uiteindelijk hebben we bij een familielid in kunnen trekken tot we een huis kregen. We hadden het geluk dat dat kon.'

'We hadden iedere week 80 euro te besteden. Daarvan legde ik een aantal euro's opzij zodat mijn kinderen af en toe naar een kinderfeestje konden gaan en een cadeautje konden geven. Maar alles was duur. We deden alles op de fiets. Mijn kind was twaalf en reed nog op een kinderfiets drie kwartier naar school. En als er geen eten was dan merkten buitenstaanders dit niet. We vonden dat we het zelf moesten oplossen en vroegen niets, aan niemand. Voor mijn kinderen was dit best zwaar. Af en toe jankten we met ons allen, en dan weer door. We moesten doorgaan en hebben als gezin acht jaar gevochten.'

De buitenwereld wist er niks van. Ik wou geen medelijden... je bent er door omstandigheden ingekomen dan moet je er ook zelf weer uitkomen. Er waren dan ook maar een paar mensen die dit wisten. Met de kinderen verzon ik elke keer weer iets. Ik was blij met de Action, daar kon ik tekenspulletjes kopen en ik bewaarde dingen om mee te knutselen.

We gingen vaak op de fiets naar het strandje. We speelden met de bal, gingen een toertje maken naar de speeltuintjes of spaarden voor een uitje naar Lelystad.'

Het belangrijkste was het gezin, dat wilde ik beschermen.

'Wat ik nodig had gehad was steun, zoals anderen dat wel kregen. Mijn man had een eenmanszaak en dan val je overal buiten. Daarnaast had ik een bewindvoerder die mij nergens op wees. Ook niet op de vergoedingen voor mijn kinderen. Ik moest alles eerst zelf uitzoeken.'

'Ik wil graag het voorbeeld zijn voor mijn kinderen'

Onzekerheid bestaat nog steeds

'Ik ben nog steeds heel wantrouwig. Want iedereen keek mee met wat je deed. Als ik iets kreeg dan vroegen ze hoe ik eraan kwam. Ik werd overal op gecontroleerd. Ik durfde ook niemand binnen te laten en vind dat nog steeds moeilijk. En ik durfde ook niet te werken want dan moest ik vertellen dat ik in de schuldsanering zat. Zoals je ziet staan hier spullen uit het eerste huis. Ik heb niets nieuws gekocht. Maar ik had alles op orde. Ik schreef in een boekje wat ik kon uitgeven en hoeveel ik had betaald en gespaard en dat doe ik nog steeds. En ik werkte goed mee en stuurde alles direct terug en kreeg daar ook complimenten voor.'

family

'Gelukkig ben ik eruit, na 8,5 jaar, maar het voelt nog steeds vreemd en angstig. Ik ben onzeker of ik wel alles kan betalen en elke zondag doe ik de boekhouding. Maar het gevoel moet heel langzaam slijten. Ik kan bijvoorbeeld niet meer tegen druk en ben ook nog onzeker of ik het allemaal aankan. Ik werk een aantal uur per week en ga ook weer meer werken. Ik wil graag het voorbeeld zijn voor mijn kinderen, want met werken bereik je meer dan met niets doen. Mijn man werkt weer fulltime en heeft eindelijk een baan. Met mijn kinderen gaat het goed.

Wat mij er doorheen hielp, is mijn gezin. En wat ik anderen zou willen meegeven is om altijd zelf de regie in handen te houden en goed te communiceren. En als je dat niet kan; 'Vraag dan hulp aan iemand die je vertrouwt'.

Interview
Jeanet van de Korput
Foto Michiel Fischer

Gratis boodschappen doen

FRIS Supermarkt is een initiatief van Stichting Studiezalen in de Wildemanbuurt in Amsterdam Nieuw-West. Fris is een sociale supermarkt waar gezinnen, waarvan de kinderen bij Studiezalen zitten, terecht kunnen voor boodschappen en voor de steun van een lifecoach. FRIS Supermarkt was het laatste ontbrekende puzzelstuk binnen de integrale wijkaanpak van Stichting Studiezalen.

Speciaal en alleen voor kwetsbare gezinnen

FRIS is een oplossing voor de meest kwetsbare gezinnen die bij Stichting Studiezalen in beeld zijn. Deze gezinnen zijn niet in staat om in hun basisbehoeften te voorzien. Veel van deze gezinnen vallen bij andere hulpverleners vaak (net) buiten de boot. Denk aan gezinnen die net te veel verdienen voor de voedselbank (werkende armen) of gezinnen die geen vast verblijfsadres hebben en daardoor geen recht op een uitkering hebben.

Een Frisse Start!

Bij FRIS geven we zowel kind als ouder een frisse start. Met FRIS helpen we gezinnen uit moeilijke situaties te komen door ze van hun dagelijkse boodschappen te voorzien en helpen we ouders door middel van lifecoaching om maatschappelijk zelfredzamer te worden. Zo verlichten we voor kinderen en jongeren de armoede gerelateerde lasten en hebben zij een betere nachtrust en meer ruimte om kind te zijn. Met de integrale aanpak van Stichting Studiezalen hopen we intergenerationele armoede te doorbreken.

Lifecoaching als middel naar duurzame zelfredzaamheid

Het lifecoaching traject is bedoeld om mensen op weg te helpen richting duurzame zelfredzaamheid. In sommige gevallen kan dit betekenen dat we ouders aan een betaalde baan helpen. Voor andere gezinnen

is de stap naar betaald werk misschien te ver en dan helpen we door de juiste voorzieningen voor deze gezinnen te vinden. Onze lifecoaching is gebaseerd op vertrouwen, wederkerigheid en waardigheid en op basis van deze pijlers kijken we naar de mogelijkheden, potentie en talent.

Veel steun en media-aandacht

FRIS heeft veel steun en media-aandacht gekregen en mede hierdoor een succesvolle start kunnen maken. De verbouwing is mogelijk gemaakt door een crowdfunding van €250.000,- en hiermee hebben we de supermarkt kunnen realiseren. Daarnaast zijn circa 20 partners aan boord gestapt om de schappen van de supermarkt voor komend jaar te vullen. We zijn in januari 2023 gestart en hebben tot nu toe 27 gezinnen kunnen helpen. Komende periode breiden we dit aantal uit en hopen uiteindelijk alle 80 gezinnen die bij Studiezalen in beeld zijn, te hebben geholpen. Dat FRIS uniek is mag duidelijk zijn. Veel wijkbewoners komen langs om een handje te helpen en ook buiten de wijk melden steeds meer mensen zich als vrijwilliger aan, omdat ze in onze integrale wijkaanpak geloven en onze missie steunen. We zijn blij met alle aandacht, het is belangrijk dat er aandacht blijft voor armoede en kansengelijkheid in Nederland.

Meer weten over Stichting Studiezalen?

Neem gerust contact met ons op via: communicatie@studiezalen.com

Werkbezoek van een deel van de gemeenteraad Amsterdam aan FRIS supermarkt op 17-4-2023. Van links naar rechts: Jim Haijen (fractievertegenwoordiger SP), Sheher Khan (fractievoorzitter DENK), Yasmine Bentoumya (raadslid Groenlinks), Abdelhamid Iddirisi (oprichter Stichting Studiezalen), Milka Yemane (raadslid Groenlinks). foto: Nima Farah (Stichting Studiezalen).

Buurtkastje

Ger Koreman is de drijvende kracht achter veel initiatieven in Flevoland. Hij is betrokken bij verschillende stichtingen en initiatieven, waaronder de organisatie van de Sinterklaasintocht, wereldlichtjesdag, de avond survival voor gezinnen, het uitdelen van winterjassen/speelgoed en nog veel meer.

We spreken Ger in het kader van het Buurtkastje dat in hogeschool Windesheim in Almere komt te hangen. In dit buurtkastje kunnen medewerkers en studenten dingen stoppen die zij kunnen missen en dingen ophalen die zij nodig hebben. Denk bijvoorbeeld aan studiematerialen (notitieblokken, pennen, usb's, laptop accessoires), maar ook aan etenswaren en verzorgingsproducten.

'Het is eigenlijk jammer dat het nodig is, in de huidige tijd en samenleving. Maar het kan iedereen gebeuren, dat je het ineens niet breed meer hebt. Als iedereen elkaar een beetje helpt, dan scheelt dat toch!'

Ger, je bent maatschappelijk erg betrokken, hoe is dit zo gekomen?

'Ik ben van jongs af aan actief geweest in het vrijwilligerswerk en ik heb altijd al dingen georganiseerd. Op de camping, voor familie, voor de buurt. Als commercieel directeur bij een drukkerij is het altijd belangrijk geweest sociaal actief te zijn en originele acties te bedenken om het drukwerk te verkopen. Nu ik gepensioneerd ben, heb ik tijd om allerlei projecten in gang te zetten.' Ger lacht en zijn ogen schitteren. 'Ik heb geen dag werk, maar werk er elke dag aan, en met veel plezier!'

Vertel eens over het Buurtkastje, wat is het?

'Het Buurtkastje of Voedselkastje is een begrip aan het worden in Nederland. Het is bedoeld om voedselverspilling tegen te gaan, het is inmiddels een mini voedselbank geworden. Zeker in deze barre tijden waarbij steeds meer mensen het financieel moeilijker krijgen, is dit kastje een welkome aanvulling op het budget.'

**GEEF
WAT JE KUNT MISSEN,
NEEM
WAT JE NODIG HEBT!**

Wat een mooi, duurzaam initiatief! Je bent van één Buurtkastje naar inmiddels zo'n 40 kastjes, alleen al in Lelystad, gegaan.

Hoe is dat gelukt?

'Ik ken iemand die dit initiatief in Purmerend gestart is. Via 'Mensen Maken de Buurt',¹ een initiatief van de gemeente Lelystad, ben ik in gesprek gekomen met de gemeente, die direct enthousiast werd van het idee. Er zijn toen tien buurtkastjes door Concern voor werk² gemaakt, een sociale onderneming. De kastjes bleken een succes. Inmiddels zijn er twintig kastjes bijgekomen, gemaakt door jongeren bij Stichting 4Fusion.³ Daarnaast zijn er nog tien particuliere kastjes en de aanvragen blijven binnen komen! Als coördinator houd ik een lijst bij waar de kastjes staan, en een Facebook pagina. Als mensen vragen hebben, dan kunnen zij bij mij terecht.'

Heb je tips voor mensen die graag een Buurtkastje zouden willen starten?

'Het kastje kan overal geplaatst worden bijvoorbeeld in de voortuin van een woning. Vaak heeft men er een lichtje in branden op batterij, zodat men 's avonds kan zien wat erin staat. Er kan van alles in het kastje. We hebben allemaal spullen in de keuken of voorraadkast staan die nooit meer gegeten worden. Denk daarbij aan groentepotjes, pakjes met etenswaar, blikjes, koekjes, frisdrank, pasta etc. Dus verpakte etenswaar dat niet over de datum is. Er is vandaag de dag ook een enorme behoefte aan dameshygiëne producten, maar ook aan bijvoorbeeld tandenborstels en tandpasta.'

Referenties

1. <https://www.lelystad.nl/mensenmakendebuurt>
2. <https://www.concernvoorwerk.nl/>
3. <https://4fusion.nl/>

Interview
Petra Josso Loureiro
Foto's Ger Koreman

Voor een eigen woning maken jongeren grote opofferingen, met consequenties voor hun toekomst

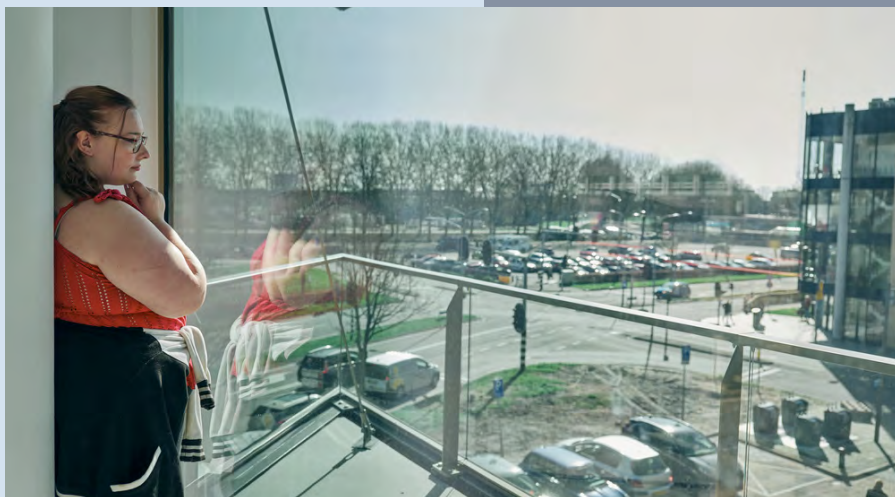
'Bijna het hele salaris van mijn man gaat op aan onze woonlasten.'

Het splinternieuwe, ruim opgezette stadsappartement van Mandy (22 jaar) is bezaaid met onuitgepakte dozen en hoopjes kleding. Het appartement heeft mooie raampartijen, zonder gordijnen. In de stralende zon lijkt het balkon op een grijze, glinsterende zandvlakte. Twee katten liggen op de bank te zonnebaden. 'De katten heten Nimfy en Vlekje en zijn broer en zus. Gekregen van mijn schoonmoeder toen we dit appartement introkken.'

Na drie jaar intensief zoeken heeft het pasgetrouwde stel sinds vier maanden een appartement weten te bemachtigen. Mandy vertelt dat ze veel geluk hebben gehad: 'In totaal waren er 12.000 inschrijvingen voor maar 45 beschikbare appartementen.' Hoewel ze zichzelf gelukkig prijst voelt het ook dubbel. Ze betalen voor de woning namelijk de hoofdprijs. De kale huur bedraagt 1450 euro per maand. De helft van hun inkomen gaat op aan woonlasten. Daarbovenop komen nog hun andere vaste lasten. Sparen gaat daardoor moeizaam.

Mandy en haar man zijn starters op de woningmarkt. Net als vele andere starters zijn ze slachtoffers van de landelijke wooncrisis. Zo komen zij vanwege de hoge huizenprijzen niet in aanmerking voor een koophuis en door de lange wachttijden ligt een sociale huurwoning ook niet binnen hun bereik. Hierdoor zijn zij overgeleverd aan de private/particuliere huursector. Dit terwijl ze meer dan 10 jaar staan ingeschreven bij Woningnet.

**In totaal waren
er 12.000
inschrijvingen voor
maar 45
beschikbare
appartementen.**

De hoge woonkosten drukken op hun portemonnee en dit heeft veel invloed op hun dagelijks leven, maar ook op hun toekomstplannen. Met een online huishoudboekje wegen ze iedere uitgave af en lukt het hen om net rond te komen. 'We bespreken de kosten wekelijks waardoor we een goed overzicht hebben.'

Leuke dingen doen zijn minder vanzelfsprekend. En de inrichting van het huis hebben ze bij elkaar moeten rapen. 'De meubels zijn eigenlijk te groot voor dit appartement.' Hoewel ze er nog niet zo lang wonen, hebben de hoge woonlasten al geleid tot schulden. De borg, twee extra maanden huur, hebben ze moeten lenen van hun schoonvader. Door onverwacht hoge zorgkosten hebben ze een maand de huur niet betaald. Daarvoor hebben ze met de verhuurder een betalingsregeling getroffen. 'We proberen er niet iedere dag aan te denken, anders houdt het je de hele tijd bezig.' En de kat Nimfy heeft sinds kort last van zijn longen. 'We moeten eigenlijk met hem naar de dierenarts voor een hartfilmpje, maar we moeten wachten op ons salaris.'

**We moeten
eigenlijk
met hem
naar de
dierenarts
voor een
hartfilmpje
maar we
moeten
wachten op
ons salaris.**

Het liefst wil Mandy een woning met een lagere huurprijs, zodat ze wat meer ademruimte hebben en plannen kunnen maken voor hun toekomst. Maar zo'n woning kunnen ze niet vinden. Ze wil eigenlijk van baan veranderen, want ze zit bij haar huidige werk mentaal niet helemaal goed in haar vel. Hiervoor moet ze een opleiding doen maar dat heeft invloed op haar inkomen waardoor deze stap moeilijker te maken is. In de toekomst wil ze graag een gezinnetje, maar daar is nu geen geld voor. 'Eerst wennen aan dit dure appartement en proberen te sparen.'

Interview
Pamela Jakobs
Foto's Michiel Fischer

De levende bieb

Ontmoet de persoon achter het verhaal, maak moeilijke onderwerpen bespreekbaar en doorbreek taboes door het lenen van een levend 'boek'.

Een levende bieb is een bibliotheek van mensen, een veilige plek waar je personen met een bijzonder verhaal kunt 'lenen' om hierover te spreken met elkaar. Zo kom je in contact met mensen die je normaliter nooit zou spreken, iemand die afwijkt van de norm en daarom misschien anders benaderd, buitengesloten of gediscrimineerd wordt. Bijvoorbeeld iemand met een Wajong-uitkering, een lichamelijke beperking of een andere genderidentiteit.

Het concept is in 2000 als 'Menneskebibliothek' gestart in Denemarken en was met meer dan vijftig 'titels' en duizend lezers een waar succes. Sindsdien worden er elk jaar honderden levende bibliotheken georganiseerd, ditmaal door het lectoraat Urban Innovation van Windesheim.

In de stad en de stedelijke regio liggen grote uitdagingen voor de toekomst: hoe geef je in tijden van verandering een stad vorm die leefbaar is voor iedereen? Het onderzoek en de activiteiten van het lectoraat Urban Innovation richten zich dan ook op een duurzame en inclusieve stadsontwikkeling, waarbij de verhalen van bewoners altijd het vertrekpunt vormen.

Het 'lenen en lezen' van levende 'boeken' biedt niet alleen de mogelijkheid om de kloof tussen onderzoek, onderwijs en beleid enerzijds en kwetsbare personen anderzijds te overbruggen, maar is ook een manier om maatschappelijke problemen vanuit de kern bespreekbaar te maken. Moeilijke vragen worden verwacht, gewaardeerd en geprezen.

In de stad van de toekomst is het van groot belang dat verschillende bewonersgroepen draagkracht, aandacht en zorg hebben voor elkaar.

Heb je vragen, wil je meedenken of deelnemen? Mail dan naar:

Harmke Koning
h.koning@windesheim.nl

hogeschool
Windesheim
Dichter bij jou

'Iedere persoon zou het recht moeten hebben om zich te herenigen met zijn of haar familie, ongeacht de leeftijd.'

Saeda is een Somalische vrouw van begin twintig en woont in een van de asielzoekerscentra (AZC) in Flevoland. Ruim een jaar geleden is ze vanuit Jemen naar Nederland gevlucht, in de hoop op een veilig en stabiel leven. Inmiddels heeft Saeda een verblijfsvergunning en wacht ze op een woning. Ze is erg actief; ze volgt taallessen, doet vrijwilligerswerk en heeft ze sinds een maand een bijbaantje. In de kantine van het AZC vertelt ze over haar leven.

Afbeelding: unhcr.org

In Jemen heeft Saeda IT gestudeerd. Naast deze studie heeft ze zich ingezet voor een humanitaire organisatie gericht op het ondersteunen van kinderen en vrouwen die getroffen zijn door de Jemenitische burgeroorlog. Als haar studentenwoning getroffen wordt door een bom, heeft ze geen keus: ze moet noodgedwongen op de vlucht slaan. Samen met haar studiegenoten begint Saeda aan de lange weg naar Europa. Van Jemen via Sudan naar Libië en vervolgens in een bootje de Middellandse zee over naar Italië.

Terwijl Saeda dit vertelt is de onrust voelbaar. Zij heeft zich lange tijd niet veilig gevoeld, nergens. Rustig slapen heeft ze in die tijd niet gekund. Het verlangen naar een veilige omgeving is zo groot dat Saeda is gaan zoeken waar dit mogelijk zou zijn. Nederland, wordt haar verteld. De reis van Aden (Jemen) naar Ter Apel kost Saeda een jaar. Sinds Saeda in Nederland is gaat alles beter.

'Nu is alles goed. Ik ben veilig. Ik kan rustig slapen. Ik heb contact met mijn familie. Ik heb stabiliteit'

De basis heeft ze nu op orde. Ze ontvangt wekelijks een kleine vergoeding, heeft een zorgverzekering, volgt taallessen en heeft onderdak. Nu ze haar verblijfsvergunning heeft hoopt ze haar droom werkelijkheid te maken: studeren. 'Studeren maakt mij gelukkig. 'Ik houd van leren', vertelt ze met een glimlach op haar gezicht.

Dankzij haar beheersing van de Engelse taal heeft Saeda snel haar weg gevonden in Nederland. Dat is volgens haar belangrijk geweest aangezien je in Nederland vaak op jezelf aangewezen bent. Er wordt van nieuwkomers bij aankomst al verwacht dat ze zelfredzaam kunnen zijn. 'Hier moet je jezelf begeleiden'.

Dat is anders dan in de collectivistische cultuur in Jemen en dat was wennen voor Saeda. Net als het systeem in Nederland, de lange wachttijden en ingewikkelde procedures.

Saeda's advies aan anderen weerspiegelt haar eigen veerkracht: 'In het begin was het moeilijk, maar ik heb hierdoor geleerd om geduld te hebben, 'sabr' in het Arabisch. Dat is wat ik andere nieuwkomers ook meegeef'.

Hoewel ze zich nu veilig en op haar plek voelt, ontbreekt er nog één ding voor Saeda: haar familie. Saeda heeft geen familie in Nederland. Haar moeder is samen met haar broers gevlucht naar Oeganda en haar vader woont nog in Somalië. 'Het allerbelangrijkste in het leven is familie. Als je omringd bent door familie voel je je net een leeuw, het maakt je sterk. Dat is de kracht van familie'. Ze mist haar ouders enorm en heeft geprobeerd om gezinshereniging voor hen aan te vragen. Maar herenigen met haar ouders is wegens haar leeftijd geen optie meer. In Nederland geldt dat alleen minderjarige kinderen met een asielvergunning gezinshereniging kunnen aanvragen voor hun ouders.

Volgens Saeda is zij niet de enige die lijdt onder dit beleid. 'Ik geloof dat het nodig hebben van je familie niks te maken heeft met leeftijd. Het is een gevoel dat ieder persoon ervaart. Ieder persoon zou het recht moeten hebben om zich te herenigen met zijn of haar familie, ongeacht de leeftijd'. Ondanks dat dit moeilijk is voor Saeda, blijft ze positief. Ze is dankbaar voor alles wat ze nu heeft en voor de kans die ze krijgt om zich verder te ontwikkelen. In de toekomst hoopt ze haar familie te kunnen ondersteunen. 'Mijn familie gelukkig maken, maakt mij gelukkig'.

Interview
Lalash Tahir
Foto's Michiel Fischer

**Het allerbelangrijkste
in het leven is familie.**

**Als je omringd bent
door familie voel je je
net een leeuw, het
maakt je sterk. Dat is
de kracht van familie.**

**When you're
among your family,
it's like having a
lion's strength;
that's how powerful
family bonds are.**

-Saeda

'Every person should have the right to be reunited with their families, despite their age'

Saeda, a Somali woman in her early twenties residing in one of Flevoland's asylum centers, escaped from Yemen to the Netherlands around a year ago seeking a more secure life. Now she has a residence permit and is waiting for a house. She is getting heavily involved in various activities; from language classes and volunteer work, to her most recent undertaking - a side job that she started just last month. She narrates her experiences while sitting at the asylum center canteen.

Image: unhcr.org

Saeda used to study IT in Yemen and was also active with a humanitarian organization that aided women and children affected by the civil war. When her student housing was hit by a bomb, she was forced to depart from the country, along with some of her fellow students. This began Saeda's lengthy journey from Yemen via Sudan and Libya, culminating in a perilous voyage over the Mediterranean Sea to Italy.

She speaks about her struggles for safety with palpable anguish; it has been impossible for her to feel secure or even sleep peacefully for an extended period. Because of this, she began searching for somewhere that offered protection; eventually settling in the Netherlands. The journey from Aden (Yemen) to Ter Apel takes Saeda one year.

'Everything is alright again'

Since arriving in the Netherlands, Saeda is at ease. 'Everything is alright again' she declares. Saeda sleeps peacefully and has contact with her family. There is stability knowing that her basic needs have been met. The weekly small reimbursement that she gets and the healthcare insurance provide more security, as well as language classes and a roof overhead. Now that Saeda's residence permit has been granted, she can focus on fulfilling her dream to study. 'Studying makes me happy, I love to learn' she beams.

Thanks to Saeda's well-honed English skills, she has made a relatively smooth transition to finding her way in the Netherlands.

This is a very different experience compared to her Yemen roots, where the community plays a bigger role in support and guidance. In the Netherlands, she explains, newcomers are expected to be self-reliant. 'Here you need to be your own guide'. Although difficult at first, she has learned the importance of being self-reliant, navigating through systems like waiting lists and bureaucracy involved with settling in. Saeda's advice to others reflects her own resilience: 'In the beginning it was hard, but it taught me to be patient, 'sabr' in Arabic. That is what I would like to pass on to other newcomers.'

Although Saeda feels secure and in the right place, something important is lacking: her family. Her mother fled to Uganda with her brothers while their father remains in Somalia. 'Family is the most valuable thing in life' Saeda reflected. 'When you're among your family, it's like having a lion's strength; that's how powerful family bonds are.' She misses her family deeply and applied to reunite her family in the Netherlands, but as she is an adult it wasn't an option. In the Netherlands, only minors can apply to be reunited with their parents. According to Saeda, there are many others that suffer from this policy.

'I believe that needing your family has nothing to do with your age. It is a feeling that every person has. Every person should have the right to be united with their families, despite their age'.

Despite these challenges, Saeda remains positive. She is grateful for what she has and the opportunities she has been given to develop herself and hopes to be able to support her family in the future. 'Making my family happy is what will make me happy'.

Interview
Lalash Tahir
Photos Michiel Fischer

**‘Ik weet niet of een toekomst in de visserij nog
wel mogelijk is voor onze zoons’**

'Heel veel Urker vissers zijn gestopt. de visserij brengt al jaren veel onzekerheid met zich mee.'

Vlak voor het gesprek met Maria krijg ik een appje: 'Je kan achterom komen hoor!' Een typisch Urker gebruik – de achterdeur staat altijd open en de voordeur wordt bijna nooit gebruikt. Na een hartelijk ontvangst begint Maria te vertellen. Ze is getrouwd met Bas en is moeder van vijf kinderen. 'Het moederschap is op dit moment het belangrijkste in mijn leven. Mijn man is doordeweeks aan het vissen, waardoor ik de grootste rol in de opvoeding heb'. Als ik vraag naar de kinderen, wijst ze naar de muur achter mij waar mooie portretten hangen van alle gezinsleden: Luke, Mirte, Liam, Piet en Benjamin. De oudste van het stel is 11 jaar, de jongste is 11 maanden. Naast het moederschap werkt Maria in de ouderenzorg op Urk. 'Bas is visserman op een van de kotters van hun familiebedrijf. Onlangs heeft Bas zijn vader opgevolgd als schipper.'

Maria legt uit hoe het drukke bestaan van een visserman eruit ziet: 'het begint allemaal op zondagavond. Ons huis staat vol met boodschappen voor aan boord, die 's avonds worden ingeladen. Dan gaat Bas om 12 uur rijden [naar de kotter in Harlingen, red.]. Na vijf dagen vissen komt Bas meestal op vrijdag weer thuis. In het weekend is weinig ruimte voor vrije tijd: 'Op zaterdagochtend is Bas vaak bezig voor de kotter. 'In de middags gaat hij even slapen, om bij te komen van de drukke week. Op zondag staan het kerkbezoek en samenzijn met familie centraal. En dan 's avonds begint het ritme van inladen en afscheid nemen weer opnieuw.

Doordat Bas visserman is mist hij veel van de kinderen. 'Ik weet niet zeker of Bas bijvoorbeeld zou weten wie hun juffen zijn.' Dit vindt Maria weleens lastig. 'Het zou zo fijn zijn als hij ook eens mee zou kunnen naar een tien minutengesprek. Maar dat gaat nu gewoon niet. Bas voelt zich ook weleens machteloos op zee, bijvoorbeeld als ik een paar nachten slecht heb geslapen door het huilen van Benjamin. Hij kan dan niets voor mij doen.'

Onzekerheid in de visserij

Maria vertelt dat de laatste tijd heel veel Urker vissers zijn gestopt met het beroep. De visserij brengt al jaren veel onzekerheid met zich mee, die het afgelopen jaar enorm is toegenomen. 'De kotter waar mijn man op vaart was gaan innoveren met een nieuwe duurzamere techniek van vissen. Op een gegeven moment werd deze techniek verboden door de Europese Unie, terwijl veel vissers waren overgestapt. Het familiebedrijf van Bas moest een grote investering doen om weer over te stappen op de oude techniek.' Andere voorbeelden van tegenslagen in de visserij zijn de extreme stijging van gasolieprijzen als gevolg van de oorlog in Oekraïne en de inperking van visgronden door de bouw van nieuwe windmolenparken in de Noordzee.

De toenemende onzekerheid in de visserij heeft impact op het gezin. 'Ik merk dat Bas hier veel stress door heeft. Soms slaapt hij aan boord niet omdat hij ligt te piekeren. Als hij dan in het weekend thuiskomt, is hij uitgeput en slaapt hij veel. De kinderen merken dit ook en zeggen er weleens wat van.' Ook het schipper-zijn brengt extra verantwoordelijkheid en stress met zich mee. Een ander gevolg is het niet kunnen opnemen van een vrije week. 'Veel vissersmannen zijn onlangs gestopt, waardoor het bijna onmogelijk is om vervanging te regelen aan boord. De kinderen vragen vaak wanneer hun vader weer eens een weekje thuis kan blijven.'

De mensen op Urk zeggen weleens: 'jij hebt de toekomstige bemanning alvast bij elkaar'

Ik vraag Maria hoe ze met al deze onzekerheden omgaat en het gezin draaiende kan houden. 'Op Urk wordt er gelukkig goed voor je gezorgd en naar je omgekeken. Ik heb geluk met mijn familie die altijd voor me klaarstaat, maar het breekt je wel op dat je altijd overal alleen voor staat, week in week uit. Laatst was Bas toevallig wat eerder thuis en toen hebben we een middagje met zijn tweetjes gepland. We hebben afgesproken om te proberen dit vaker te doen, om ook aandacht te blijven houden voor elkaar.' Ook haalt Maria veel kracht uit het christelijk geloof. De emoties die het gezin ervaart als gevolg van de onzekerheden, neemt Maria mee in haar gebed waardoor ze zich gesteund en gedragen voelt.

Maria is trots op haar gezin en op haar man, dat hij het zo goed doet ondanks alle tegenslagen. 'De mensen hier op Urk zeggen weleens: 'jij hebt met je vier jongens de toekomstige bemanning alvast bij elkaar.' Maar Maria denkt niet dat dat toekomstbeeld realistisch is: 'Als de jongens nog in de visserij zouden willen werken, denk ik eigenlijk niet dat dit nog mogelijk is als gevolg van alle ontwikkelingen.' Door de onzekere toekomst van het vissersberoep is Maria blij dat zij zelf nog vissersvrouw kan zijn en dat ze dit verhaal nog mag delen.

Interview
Annemijn Driesen-Visscher
Foto's Michiel Fischer

De plek waar je wieg staat is al zo bepalend voor het verdere leven

Column
Kraamzorg

door
Annemijn Driesen-Visscher

Laten we ervoor zorgen dat het niet ook nog uitmaakt in welke gemeente de wieg staat...

'Zeg, heb jij eigenlijk al iemand geregeld als kraamverzorgende?' vraag ik aan een vriendin die 20 weken zwanger is. Het is donderdagavond en we hebben met een groepje afgesproken om wat te drinken. 'Ik heb de kraamverzorgende gevraagd die ook bij mijn zus was' vertelt mijn vriendin. 'Zij was toen zo positief over haar dat ik haar eigenlijk meteen gebeld heb.' Veel van mijn vriendinnen zijn recent moeder geworden, waardoor zwangerschap en geboorte regelmatig onderwerp van gesprek zijn. Door de vraag over kraamzorg beginnen andere vriendinnen eigen herinneringen op te halen: 'Ik was zo blij met mijn kraamverzorgende, zij heeft mij er echt doorheen gesleept. Zonder haar hulp zou ik direct zijn overgestapt op flesvoeding.' Een andere vriendin vertelt: 'Mijn kraamverzorgende zorgde ervoor dat ik 's middags even kon slapen terwijl zij het hele huishouden overnam.' Ik neem een slokje van mijn glas wijn en ik vraag me af hoe ik zelf zo'n kraamweek zou ervaren. De kraamzorg lijkt mij in ieder geval onmisbaar.

Toch stuitte ik laatst op een nieuwsbericht waarin stond dat vrouwen steeds vaker geen of slechts gedeeltelijk gebruik maken van kraamzorg (Bakker, 2022). De reden daarvoor is het niet kunnen betalen van de eigen bijdrage. Veel vrouwen die moeite hebben met rondkomen zijn niet aanvullend verzekerd, waardoor de kraamzorg slechts gedeeltelijk wordt vergoed. Het gevolg hiervan is dat deze gezinnen helaas zijn genoodzaakt om zonder ondersteuning en begeleiding de intensieve eerste week met een baby door te komen.

De impact van armoede

Dat steeds meer gezinnen worstelen met het betalen van de kraamzorg is een zorgwekkende trend. De impact van armoede op gezondheid is namelijk groot. Mensen die te maken hebben met armoede hebben vaker last van chronische stress, hebben meer kans op gevoelens van machteloosheid, problemen met het mentaal welbevinden en hebben doorgaans een ongezondere leefstijl doordat het maken van gezonde keuzes niet altijd mogelijk is of prioriteit kan krijgen (Luijben et al., 2019). Met grote gevolgen voor de kinderen in deze gezinnen. Zo hebben kinderen die opgroeien in armoede meer kans op een laag geboortegewicht, worden zij vaker te vroeg geboren en tot slot komt babysterfte in deze groep vaker voor. De plek waar je wieg staat is bepalend voor de kansen die je hebt in het leven (Kuiper, 2021).

Deze 'valse start' tijdens de geboorte komt ook voor in Flevoland. Zo wordt in de gemeente Lelystad vaker sterfte rond de geboorte gezien. In Nederland sterven er gemiddeld 4,6 baby's per 1.000 geboortes (vanaf 24 weken zwangerschap), in Lelystad 6,7 baby's per 1.000 geboortes (Perined, 2021). Ook komt het in deze gemeente vaak voor dat vrouwen geen of slechts gedeeltelijk gebruik maken van kraamzorg. Naar schatting gaat het in Lelystad om twee tot drie gezinnen per maand die vanwege financiële redenen geen gebruik maken van kraamzorg. Om deze kansengelijkheid bij de geboorte tegen te gaan, zijn kraamzorg- en verloskundigenorganisaties uit Lelystad vorig jaar zelf een initiatief gestart om de kraamzorg toegankelijker te maken voor mensen met financiële problemen. De eigen bijdrage voor de kraamzorg kan worden kwijtgescholden voor gezinnen die voldoen aan de regels voor bijzondere bijstand. In het najaar van 2022 heeft de gemeenteraad ingestemd met een voorstel om dit initiatief als pilot te starten (Gemeenteraad Lelystad, 2022). Hiermee kunnen in één jaar 70 vrouwen kraamzorg ontvangen, die dit anders niet of slechts in beperkte mate zouden afnemen.

Deze 'valse start' tijdens de geboorte komt ook voor in Flevoland.

De kraamzorg is onmisbaar

Dit initiatief is hard nodig om de kraamzorg voor iedereen toegankelijk te maken. Een verloskundige uit Lelystad vertelt: 'Vaak is er wel iemand in de familie die de kraamvrouw (de nieuwe moeder) kan helpen, maar de medische kennis mist waardoor – hoe goed bedoeld ook – soms verkeerde gewoontes worden aangeleerd. Ook mist de kraamvrouw de expertise en ondersteuning die de kraamzorg kan bieden, bijvoorbeeld bij het opstarten van borstvoeding. Hierdoor lukt het vrouwen zonder kraamzorg vaak minder goed om het geven van borstvoeding vol te houden en zijn ze aangewezen op dure kunstvoeding'.

Naast de ondersteuning tijdens de kraamweek wordt ook de signalerende rol van de kraamzorg gemist. 'De kraamverzorgenden zijn de ogen en handen aan het kraambed. Eigenlijk hebben zij een unieke rol, er zijn maar heel weinig zorgprofessionals die voor zo'n lange aaneengesloten periode achter de voordeur bij een gezin komen. Zij zien in die periode ontzettend veel', zo vertelt een andere verloskundige. 'Als er iets is met een pasgeboren baby kan dit over het hoofd worden gezien of niet worden herkend door de ouders. Ook schromen vrouwen vaak om te bellen bij zorgen of vragen. Soms speelt een taalbarrière hierbij een rol. Wanneer de kraamzorg wegvalt merken wij dat we vaker worden gebeld voor zaken die normaal worden opgepakt door de kraamzorg.' Al deze factoren zorgen voor gemiste kansen als het gaat om een kansrijke start in het leven van deze kinderen. Hierdoor staan ze nog voordat ze geboren worden al met 1-0 achter.

Het is geweldig om te zien dat meer gemeenten dankzij eigen initiatieven aandacht hebben voor het toegankelijk maken van kraamzorg voor iedereen.

Tot nu toe zijn de ervaringen met het initiatief in Lelystad positief. Het blijkt soms lastig voor verloskundigen om financiële problemen bij gezinnen te signaleren: financiële problemen gaan vaak samen met schaamte. De verloskundigen proberen hier goed naar te vragen om vrouwen in een zo vroeg mogelijk stadium te kunnen ondersteunen. Lelystad is vooralsnog de enige gemeente in Flevoland waar dit initiatief is gestart. In Nederland zijn er wel meer gemeenten waar een vergelijkbaar initiatief is gestart, onder andere in Emmen en Amsterdam.

De gemeente waarin je wieg staat...

Het is geweldig om te zien dat meer gemeenten dankzij eigen initiatieven aandacht hebben voor het toegankelijk maken van kraamzorg voor iedereen. Tegelijkertijd is het jammer dat er landelijk nog geen aandacht is voor het toegankelijker maken van de kraamzorg. Naar verwachting zal het aantal gezinnen dat in armoede leeft in Nederland volgend jaar alleen maar toenemen. De hulp en ondersteuning van de kraamzorg is voor deze gezinnen helaas niet net zo vanzelfsprekend als voor mijn vriendinnen. Laten we proberen te leren van de gemeenten die dit wel opgepakt hebben. De plek waar de wieg van kinderen staat is al zo bepalend voor het verdere leven, laten we er met elkaar voor zorgen dat het in ieder geval niet uitmaakt in welke gemeente die wieg staat.

Referenties

Bakker, K. (2022, 16 november). Eigen bijdrage kraamzorg vanaf volgend jaar vergoed. Omroep Flevoland. Geraadpleegd op 13 april 2023, van <https://www.omroepflevoland.nl/nieuws/309676/eigen-bijdrage-kraamzorg-vanaf-volgend-jaar-vergoed>

Gemeenteraad Lelystad (2022). Amendement A25 – A05 – Voorkomen mijden kraamzorg – CU. Geraadpleegd op 13 april 2023, van <https://lelystad.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item//2a7c5bd3-0b03-47ec-8e49-ffef775ff437>

Kuiper, R. (2021) In de wieg al op achterstand: bij baby's van 4 maanden is de ongelijkheid reeds te zien. De Volkskrant 2021: Amsterdam

Luijben, G., den Hertog, F., & van der Lucht, F. (2019). Armoede, chronische stress en gezondheid in de gemeente Den Haag: Een verkenning op basis van group model building. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Geraadpleegd op 13 april 2023, van <https://rivm.openrepository.com/handle/10029/622871>

Perined (2021). Perinatale kerncijfers. Waar staat je gemeente. Geraadpleegd op 13 april 2023, van <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboord/Gezondheid>

Kom op CBS, jullie kunnen beter!

In mijn werk als onderzoeker spreek ik geregeld ouders die gedupeerd zijn door de kinderopvangtoeslagenaffaire (KOTA). Zij geven aan dat ze hierdoor in een wachtruimte zitten. Ze kunnen bijvoorbeeld geen opleiding volgen, durven geen toeslagen meer aan te vragen en ze kunnen hun kinderen niet de onbezonnen jeugd bieden zoals iedere ouder dat wenst te doen. Tot ieders grote teleurstelling verloopt het herstelproces ontzettend traag en is het vertrouwen in de overheid verder afgebrokkeld (Kanne & Driessen, 2021). Ik weet niet hoe het bij u zit, maar inmiddels voel ik me een beetje lamgeslagen door de tegenvallende nieuwsberichten die elkaar maar blijven opvolgen rondom de toeslagenaffaire.

Het nieuwsbericht over het onderzoek van het CBS naar de rol van de jeugdbescherming bij het uithuisplaatsen van kinderen van gedupeerde ouders trok mijn aandacht (CBS, 2022). Vooral de stellige conclusie verbaasde me gezien de onderzoeksmethoden die gebruikt zijn. Was het echt mogelijk om te stellen dat het zijn van een gedupeerde ouder de kans op een kinderschermingsmaatregel (en dus kans op een uithuisplaatsing) niet heeft verhoogd? Gelukkig kwam het CBS zelf ook tot deze conclusie en zwakte deze af (Huisman, 2023a). Alleen, een wonderlijke conclusie staat natuurlijk niet op zichzelf, hier zit een merkwaardig onderzoek aan vast. Als wetenschappelijk onderzoekers proberen we maatschappelijk relevant, ethisch verantwoord en onafhankelijk onderzoek te doen.

Dit lijkt bij het onderzoek van het CBS niet helemaal goed uit de verf te zijn gekomen.

Want wat hebben we op dit moment nodig in de samenleving? Mijn inziens, vooral dat een toeslagenaffaire nooit meer gebeurt en dat gezinnen zo snel mogelijk gecompenseerd worden. Dat lijkt al moeilijk genoeg. Daarom zou het wellicht zinvol zijn om onderzoek te doen naar de wijze waarop het herstelproces zorgvuldig maar snel doorlopen kan worden, waarbij de behoeften van gedupeerde gezinnen centraal staan.

**Was het echt mogelijk om
te stellen dat het zijn van
een gedupeerde ouder
de kans op een
kinderbeschermingsmaatregel
(en dus kans op een
uithuisplaatsing) niet heeft
verhoogd?**

In dat licht verbaasde het mij dat het CBS bereid is geweest om de onderzoeksvraag: 'Zijn gezinnen die slachtoffer zijn van de toeslagenaffaire disproportioneel in aanraking gekomen met kinderbeschermingsmaatregelen?' te onderzoeken. Op basis van wat al wetenschappelijk bekend is over de invloeden van financiële stress op de opvoeding (www.nji.nl/armoede/stress-bij-ouders) is het haast niet anders voor te stellen dan dat gezinnen dankzij de KOTA vaker met jeugdbescherming in aanraking zijn gekomen dan gezinnen in het algemeen (NJI). Is het niet zinvoller om met gemeenschapsgeld thema's te onderzoeken waar deze gezinnen zelf ook wat aan hebben? Laten we niet vergeten dat de gezinnen die gedupeerd zijn door de toeslagenaffaire al een kwetsbare positie hadden in de samenleving en dat ze door toedoen van de uitvoeringsdienst van toeslagen en de jeugdbescherming in een nog kwetsbaardere positie zijn terecht gekomen (CBS, 2022).

Bovendien, vanuit een methodologische blik, is het best lastig en misschien zelfs wel onmogelijk om de vraag die het CBS gesteld heeft te beantwoorden door middel van de methoden die gebruikt zijn. Er mist namelijk een groep gedupeerde ouders die zich niet hebben gemeld bij de uitvoeringsdienst van toeslagen, vanwege uitputting of wantrouwen. Uit onderzoek blijkt dat deze groep groot is (van der Grient, 2021). Ik kan me daarom niet voorstellen - met al deze kennis - dat er niemand bij het CBS is geweest die geroepen heeft: 'zouden we dit onderzoek wel moeten doen?'

Het is waarschijnlijk nog niet gelukt om van bovenstaande te leren, zie het volgende onderzoek dat klaarstaat met daarin de weinig inspirerende onderzoeksvraag: 'Waarom hebben gedupeerde gezinnen te maken gekregen met kinderbeschermingsmaatregelen (Inspectie Jeugd en Veiligheid, 2022)?' Kom op Inspectie Jeugd en Veiligheid, is dit nu de onderzoeksvraag die iets gaat bijdragen? Gaan jullie hiermee gedupeerde gezinnen lastig vallen? Is het antwoord op deze onderzoeksvraag niet voor de hand liggend? Armoede is een van de grootste risicofactoren voor kindermishandeling en verwaarlozing (Raad voor de Kinderbescherming, 2018).

Wat is volgens de doelgroep nodig om hun positie in de samenleving te verstevigen?

De realiteit is dat er nog weinig gezinnen gecompenseerd zijn en dat er nog weinig uithuisgeplaatste kinderen weer terug bij hun biologische ouders zijn (Huisman, 2023b; Stokmans, 2023). Dit zijn gezinnen die vaak al jarenlang in armoede en onzekerheid leven. Gezien datgene dat we weten over chronische stress en de impact daarvan op gezinnen en de weerslag daarvan op de komende generaties, zijn dit onderwerpen die niet langer uitgesteld mogen worden. Inspectie Justitie en Veiligheid, het is nog niet te laat om te komen tot een andere onderzoeksvraag. Zelf dacht ik aan: 'Wat hebben gezinnen naast de financiële compensatie nog meer nodig om chronische en structurele problemen veroorzaakt door de KOTA te verhelpen?' of 'Wat is volgens de doelgroep nodig om hun positie in de samenleving te verstevigen?' Ik heb namelijk mijn twijfels of bijna-gratis kinderopvang voor iedereen de gouden oplossing is, wetende dat deze gezinnen geen vertrouwen meer hebben in de overheid en de verwachting is dat met dit voorstel de kinderopvang uiteindelijk alleen maar duurder gaat worden (Roeters, 2022).

Een bewerkte versie van dit artikel wordt op de website Sociale Vraagstukken gepubliceerd.

Referenties

1. CBS. (2022). Jeugdbescherming en de toeslagenaffaire: Kwantitatief onderzoek naar kindbeschermingsmaatregelen bij kinderen van gedupeerden van de toeslagenaffaire. <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-3dbad96c6ffc58df5c931a6c6ac45b44187b4fb3/pdf>
2. Huisman, C. (2023a). CBS rectificeert pijnlijke fout in onderzoek naar uithuisplaatsingen in toeslagenaffaire. Volkskrant. <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/cbs-rectificeert-pijnlijke-fout-in-onderzoek-naar-uithuisplaatsingen-in-toeslagenaffaire~bfa10de7/>
3. Huisman, C. (2023b). Pas driehonderd toeslagenouders krijgen hulp bij contactherstel met hun uit huis geplaatste kinderen. Volkskrant. <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/pas-driehonderd-toeslagenouders-krijgen-hulp-bij-contactherstel-met-hun-uit-huis-geplaatste-kinderen~b7f5c3d0/>
4. Inspectie Jeugd en Veiligheid. (2022). Hoe ging de jeugdbescherming om met gezinnen gedupeerd door de toeslagenaffaire?
5. Kanne, P., & Driessen, M. (2021). Vertrouwen in overheid na drie grote kwesties.
6. NJI. Armoede en Stress bij Ouders. <https://www.nji.nl/armoede/stress-bij-ouders>
7. Raad voor de Kinderbescherming. (2018). Risicofactoren: welk verband is er tussen risicofactoren en armoede?
8. Roeters, A. (2022). Reflectie SCP op Herziening Kinderopvang beleid: Breuk met eerder beleid zorgelijk met oog op kansenongelijkheid. Retrieved from <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2022/10/07/kennisnotitie-herziening-kinderopvangbeleid>
9. Stokmans, D. V., S. (2023, 3 februari 2023). Hersteloperatie Toeslagen niet eerder klaar dan eind 2026. NRC. <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/02/03/hersteloperatie-toeslagen-niet-eerder-klaar-dan-eind-2026-a4156147>
10. van der Grient, R. G., K. (2021). Behoeftenonderzoek onder mogelijk gedupeerden van de kinderopvangtoeslag. https://www.eerstekamer.nl/eu/overig/20211206/bijlage_2_behoeftenonderzoek_onder/document3/f=/vloinn3t211_opgemaakt.pdf

De Luijrbank

Geen geld voor luiers? In Lelystad kan je terecht bij de Luijrbank

Steeds meer gezinnen kunnen vanwege de inflatie minder goed rondkomen. Luiers zijn duur en voor veel gezinnen is het een uitdaging om deze spullen te kunnen kopen. Op initiatief van een aantal jonge moeders is er een luijrbank gestart in Lelystad om gezinnen die het nodig hebben te kunnen ondersteunen.

Wat is de Luijrbank?

De Luijrbank is hetzelfde idee als de voedselbank, maar dan specifiek voor luiers (en tegenwoordig ook voor menstruatieproducten). De Luijrbank is een initiatief in Lelystad en is gevestigd op drie verschillende locaties. Dit zijn de drie inloophuizen van stichting IDO in Lelystad: Waterwijk (Oostzeestraat 11), Open Haven (Fjord 155) en 't Trefpunt (in MFA de Dukdalf, Punter 35-27).

Waarom een Luijrbank?

We leven in een tijd waarin alles steeds duurder wordt, ook de luiers. Om verschillende redenen hebben gezinnen niet altijd het geld om luiers te kopen, bijvoorbeeld door een financiële tegenslag of door de toegenomen inflatie. De Luijrbank vindt het belangrijk dat iedere ouder over luiers voor hun kind/kinderen beschikt, ook als ze dat niet kunnen betalen. Om die reden is de Luijrbank in Lelystad gestart voor alle ouders die niet voldoende financiële ruimte hebben om zelf luiers te kunnen kopen.

Wil je meer weten over de Luijrbank?

Neem dan contact op via de mail:
luijrbanklelystad@gmail.com

Hoe werkt het?

Om in aanmerking te komen voor de Luijrbank kunnen inwoners uit Lelystad zich aanmelden bij de inloopsprekuren van stichting IDO (Interkerkelijk Diaconaal Overleg). Na aanmelding ontvangen gebruikers een strippenkaart voor 12 weken. Het is niet verplicht om elke week een tasje luiers op te halen. Bij een volle strippenkaart kan deze zonnodig worden verlengd. Luiers kunnen iedere donderdagochtend tussen 11 en 13 uur worden opgehaald bij de drie inloophuizen van stichting IDO in Lelystad.

Wat zit er in het tasje?

Het tasje is gevuld met luiers, er zijn verschillende tasjes voor verschillende maten luiers. Op basis van onze ervaringen is bepaald hoeveel luiers er in het tasje zitten. Het aantal luiers is voldoende voor ongeveer een week. Als een kindje ziek is, of vanwege andere redenen kan er altijd een uitzondering worden gemaakt in de hoeveelheid luiers.

Waar kunnen luiers worden gedoneerd?

Wil je een bijdrage leveren aan de Luijrbank? Of heb je luiers over? Luiers kunnen worden ingeleverd bij stichting IDO in de Waterwijk, de gele container in Atolplaza, Hanzeborg en Dukdalf. Ook is er een Facebook groep waar regelmatig oproepen en berichten worden geplaatst. Door te zoeken op 'Luijrbank Lelystad' in de Facebook zoekbalk kan je de groep vinden en lid worden. Leden worden op de hoogte gehouden van de laatste nieuwtjes en handige mededelingen.

Zó awkward, en toch zo nodig

Column
Lentekriebels

door
Petra Josso Loureiro

"Hey mam..." Bijna, bijna was het gelukt om op tijd de slaapkamer te verlaten. Het is een kunst, dat rekken tijdens bedtijd. Niet alleen bij die van mij, trouwens. Alle kinderen lijken de kunst van het rekken te beheersen.

"Vandaag op school he...". Een voordeel van deze prachtige rekkunst; er komt vaak nog een verhaal over de dag. Ik loop terug de kamer in en ga zitten op zijn bureaustoel. Het licht laat ik uit. Dat werkt, heb ik geleerd. Dan komen de verhalen.

"We kregen vandaag een lesje en dat ging over, nou..." Er volgt een stilte en een gniffel. Ah, er gaat een lampje branden.

Lentekriebels. Ieder jaar wordt de les gegeven, maar nu, in groep acht, lijkt het ineens meer indruk gemaakt te hebben.

'Iedereen moest een beetje lachen enzo, maar..'

Voorzichtig vertelt hij wat er besproken is, welke plaatjes ze te zien kregen, en dat hij dat toch echt 'awkward' vindt. Ik grinnik en vraag hem waarom het 'awkward' is. In dit huishouden is tenslotte elk onderdeel van man en vrouw vertegenwoordigd en preuts zijn we niet. Hoe is het om zo'n les samen met de klas te krijgen? Hij draait zich om in bed, met zijn rug naar me toe en vertelt verder. "Iedereen moest een beetje lachen enzo, maar..", zo vervolgt hij, "het maakt het wel minder raar omdat de hele bovenbouw dezelfde les krijgt misschien".

Het gesprek is nog eventjes doorgegaan. Met veel geggrinnik, stiltes en gedraai. Met tussenpozen zei hij dat hij er niet over wilde praten met mij en vervolgens kwam er weer iets dat hij wilde delen. Het ongemak voelbaar, de noodzaak om het te delen voor hij daadwerkelijk kon gaan slapen ook.

Elk jaar is er onrust rondom de voorlichtingsweek op basisscholen. Dit jaar lijkt die onrust nog groter en heftiger. Wat is er aan de hand? Je zou toch denken dat het in de huidige maatschappij belangrijk is om kinderen voor te bereiden op de wereld. Een wereld die pas sinds enkele jaren seksueel grensoverschrijdend gedrag als maatschappelijk probleem erkent, met #MeToo als katalysator.

De prevalentie monitor Huiselijk geweld en Seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft uitgewezen dat in 2021 zeker 30% van de 16- tot 18-jarigen slachtoffer zijn geweest van seksuele intimidatie en/of fysiek seksueel geweld (NJI, 2023). De monitor laat ook een stijging zien van online én offline seksuele intimidatie en fysiek seksueel geweld bij kinderen onder de 12 jaar. In 2020 zaten de percentages op 2 procent (online) en 5 procent (offline). In 2022 zijn beide vormen met 1 procent gestegen.

Een procent klinkt als weinig, maar een simpele rekensom met de cijfers van het CBS brengt het totaal op een stijging van meer dan 21.000 gevallen (CBS, 2022).

Laten we vooral niet doorslaan in preutsheid maar het gesprek met elkaar voeren.

Een opvoedomgeving met daarin afwijkende opvattingen over gender, geen of minimale communicatie over seks en/of het niet leren interpreteren van signalen bij de ander, maken dat een kind minder leert wat de maatschappij als 'normaal' bestempelt (Berlo, 2022). Uit onderzoek is gebleken dat opvoeding kan bijdragen aan het verkleinen van de risicofactoren om een pleger van grensoverschrijdend gedrag te worden. Wanneer kinderen al van jongs af aan gelijkwaardigheid en respect bijgebracht krijgen zal dit doorwerken op latere leeftijd. Kinderen van nu zijn de volwassenen van de toekomst. Het is naïef om er vanuit te gaan dat alle ouders hun kroost de algemeen geaccepteerde normen van de maatschappij bij (kunnen) brengen. Er is geen leidend handboek waarin staat wat je op welke leeftijd en op welke manier met je kind moet bespreken. Het ene gezin is heel open, het andere gezin meer gesloten.

Kinderen van nu zijn de volwassenen van de toekomst.

Bovendien blijkt uit cijfers dat ongeveer 3% van de kinderen thuis mishandeld en/of misbruikt wordt, een voorzichtig percentage dat waarschijnlijk hoger ligt (CBS, 2021). Zelfs met dit percentage betekent het al tenminste één kind per klas, waarbij de thuisomgeving onveilig is en waarin het kind een ander 'normaal' meekrijgt. Wanneer niemand je vertelt over grenzen, grenzen aangeven, wat wel en niet openbaar kan en mag en hoe je met elkaar om gaat, hoe weet je dan wat als 'normaal' geaccepteerd is? Hoe weet je dan dat wat jou overkomt, misschien helemaal niet oké is?

Laten we vooral niet doorslaan in preutsheid maar het gesprek met elkaar voeren. De omgeving van een kind is sterk van invloed op de ontwikkeling en het gedrag (Rigter, 2008). Laten we dus vooral samen een veilige omgeving, een maatschappij, creëren waarin kinderen gefaciliteerd worden in hun ontwikkeling in de breedste zin van het woord. En daar hoort ook de seksuele ontwikkeling bij, zodat elk kind op een eigen tempo en ontwikkelingsniveau voor zichzelf op leert komen, leert wat grenzen zijn en dat het niet gek is om hier met elkaar over te spreken.

Wanneer wij als volwassenen het gesprek niet op een respectvolle manier kunnen voeren, wat zijn dan onze verwachtingen voor de jeugd?

Laten we bij het gesprek met elkaar beginnen. Het gesprek tussen professionals en leerkrachten, zodat de informatie theoretisch onderbouwd en afgestemd op de juiste (ontwikkelings)leeftijd in de klas aangeboden kan worden. Maar ook tussen de leerkrachten onderling, zodat zij van elkaar weten welke informatie wanneer gedeeld wordt en zij daarop in kunnen spelen en elkaar kunnen steunen.

Het gesprek tussen de leerkracht en de leerlingen, waarbij de anatomie, seksuele oriëntaties, grenzen, respect, pubertijd en genderidentiteiten cultuursensitief besproken worden.

Ik ben blij met de lessen op school. Het heeft ons geholpen om het gesprek op gang te brengen, met ons kind en met elkaar.

Het gesprek tussen de leerkrachten en ouders, zodat bekend is wát er op school behandeld wordt, en waarom.

Het gesprek tussen de leerlingen onderling, compleet met gegniffel en grapjes om de 'awkwardness' een plekje te kunnen geven. En natuurlijk het gesprek thuis, tussen kinderen en hun ouders. En ouders met andere volwassenen. We zijn tenslotte allemaal mensen met een seksuele ontwikkeling.

Ik ben blij met de lessen op school. Het heeft ons geholpen om het gesprek op gang te brengen, met ons kind en met elkaar. Want het juiste moment vinden om dergelijke onderwerpen te bespreken? Ik vind het maar lastig.

'Hey mam....?'

Bijna was de deur weer dicht. "Ik heb het vanmiddag ook aan papa verteld, hoor". Ik glimlach en ben benieuwd hoe dat gesprek dan gegaan is, was dat net zo 'awkward'? Ik geef mezelf een 'mental note' om daar nog even bij manlief op terug te komen. Een mooie opening om het weer eens te hebben over de volgende fase; de pubertijd met alle uitdagingen. Wat weten we nog uit onze eigen jeugd en wat willen we hem meegeven? Want onze kleine jongen is met een paar keer knipperen straks ineens een man...

Referenties

Berlo, W. V. (2022, december). #MeToo en de preventie van seksuele grensoverschrijding in Nederland. *Justitiële verkenningen*, 48, pp. 9-21.

CBS. (2021). *Impactmonitor aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2021*. Opgeroepen op april 2023, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2021/impactmonitor-aanpak-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling-2021?onepage=true>

CBS. (2022). *dashboard-bevolking/leeftijd/jongeren*. Opgeroepen op april 2023, van CBS: <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/leeftijd/jongeren>

NJI. (2023, januari). *Cijfers over seksueel grensoverschrijdend gedrag*. Opgeroepen op april 2023, van <https://www.nji.nl/cijfers/seksueel-overschrijdend-gedrag#:~:text=In%202021%20zijn%20er%20bij,tot%20en%20met%2017%20jaar.>

Rigter, J. (2008). *Het palet van de psychologie* (vierde, herziene druk ed.). Bussum: Coutinho.

**Heb jij hem al gespot?
De 1000 dagen
rondreizende
fototentoonstelling
'Veerkrachtig
Ouderschap'?
Scan de QR voor de
verhalen:**

Foto's Sylvia Huisman

**‘Ik ben niet zijn mama,
maar wel zijn moe’**

'We hebben ruimte in ons hart, ons leven en ons huis, waarom zouden we ons niet verdiepen in adoptie of pleegzorg?'

Het interview met Yvonne vindt plaats bij haar thuis op Urk. In de kleurrijke keuken nemen we plaats met een kopje koffie. Yvonne woont samen met haar man Dave, drie dochters van 21, 19 en 18 jaar en pleegzoon Gijs¹ van 12 jaar. Yvonne werkt als visitateteam assistent bij een huisartsenpraktijk, Dave werkt bij een bedrijf in de koeltechniek. 'Eigenlijk wilden wij allebei heel graag een groot gezin. Toen onze jongste dochter geboren werd, had ik complicaties en werd mijn baarmoeder verwijderd. We zouden zelf geen kinderen meer kunnen krijgen. We waren erg dankbaar en blij met onze drie dochters, maar ergens bleef er toch een stukje onrust dat een groot gezin voor ons niet meer mogelijk was. En toen hebben we gezegd: als die onrust er is en we hebben ruimte in ons hart, we hebben ruimte in ons leven en er is nog ruimte in ons huis, waarom zouden we ons niet verdiepen in adoptie of pleegzorg?'

Yvonne en Dave kozen voor pleegzorg. Na het aanmeldingsproces komen ze op een wachtlijst te staan. Het duurt wel twee jaar voordat ze iets horen. Dit was voor het gezin een best wel onzekere tijd: 'Je kan ieder moment gebeld worden met de vraag of je morgen een kind kan opvangen.' Op een gegeven moment komt het telefoontje met het nieuws dat er een baby is van een paar weken oud, die op dat moment in crisisopvang zit. Yvonne vertelt: 'Tijdens de eerste ontmoeting met Gijs, schrok ik van zijn gespannen gezichtsuitdrukking, iets wat ik bij mijn eigen kinderen niet zo heb gezien.' Toen Gijs bij ons kwam kregen we het advies veel aandacht te geven aan het hechtingsproces bijvoorbeeld door te buidelen.² Ik merkte dat hij zich aan het begin vaak probeerde te verweren, hij was ook een hele sterke baby. Op een gegeven moment ging dit gelukkig goed.'

Al snel werd duidelijk dat Gijs zijn ontwikkeling anders ging dan bij andere kinderen. Hij blijkt het Foetaal Alcohol Syndroom (FAS) te hebben, een aandoening als gevolg van alcoholgebruik tijdens de zwangerschap. FAS kan zich uiten in problemen met groeien, ontwikkeling en gedrag. 'Door de diagnose vielen er puzzelstukjes op hun plek, het hielp om de juiste keuzes voor hem te kunnen maken.' Het maken van keuzes voor een pleegkind brengt tegelijkertijd ook meer onzekerheid met zich mee: alle belangrijke ontwikkelingen en beslissingen moesten worden afgestemd met de moeder van Gijs, die toen nog de voogdij had. We moesten op een gegeven moment uitleggen dat Gijs FAS heeft, wat dit voor aandoening is en waardoor dit komt. 'Dit is natuurlijk geen gemakkelijke boodschap om over te brengen.'

Voor Gijs zelf geeft zijn situatie als pleegzoon soms onzekerheid. 'Soms vraagt hij: 'ik mag hier toch wel blijven?' Door zijn beperking is het voor hem ook lastig om gedachten even te 'parkeren' zoals wij dat wel kunnen. Ik moet dan echt de tijd nemen om hem te laten merken dat ik als pleegmoeder zijn zekerheid ben – in alle onzekerheden om hem heen.' Yvonne en Dave hebben inmiddels de volledige voogdij gekregen over Gijs. Hij noemt hen ook vader en moeder (of va en moe in het Urker dialect). 'Een paar jaar geleden waren we eens op vakantie op de camping. Gijs liep ergens alleen en er werd hem gevraagd of ze hem naar zijn mama moesten brengen. Gijs barstte toen in huilen uit: 'ik wil niet naar mijn mama, ik wil naar mijn moe.'

**'Soms
vraagt hij:
'ik mag
hier toch
wel
blijven?'**

**'Hij hoort
er gewoon
bij!'**

Het pleegouderschap heeft ook impact op het gezin. Toen er nog geen volledige voogdij was, kon het gezin moeilijker plannen op lange termijn. Dit leidde weleens tot frustratie bij de andere kinderen, maar dat is nu niet meer van toepassing. De band tussen de gezinsleden is op een hele natuurlijke manier gegroeid. 'De meiden waren nog jong toen ze er een broertje bij kregen, ze zijn echt samen opgegroeid.' Het gezin heeft veel baat gehad bij de hulp die ze hebben gehad bij het

pleegouderschap: bijvoorbeeld van het consultatiebureau, de pleegzorgbegeleider en een logeergezin waar Gijs af en toe even naar toe gaat. Yvonne is erg trots op Gijs: 'Hij is ontwikkeld als mooi mens. Hij is erg zorgzaam en onrechtvaardigheid vindt hij verschrikkelijk. Het pleegouderschap heeft mijn leven echt verrijkt. Gijs past zo goed in ons gezin, mensen kijken soms raar op als ze erachter komen dat hij een pleegzoon is. Hij hoort er gewoon bij.'

1 De echte naam van Gijs is bij de redactie bekend.

2 Buidelen is het huid-op-huid contact tussen ouder/verzorger en de baby wanneer deze met alleen een luier aan tegen de borst aanligt.

Kleur in Cultuur biedt kwalitatief cultuuraanbod in de vrije tijd voor kinderen in Almere, in de eigen leefomgeving, dichtbij huis. Kleur in Cultuur maakt gelijke ontwikkelkansen, ontspanning en sociale participatie mogelijk met een actueel, betaalbaar en divers aanbod van creatieve workshops. Zowel klassieke als grootstedelijke kunstvormen zorgen voor aansluiting op de diversiteit van de bevolking en de unieke dynamiek en identiteit van Almere. Kleur in Cultuur verbindt zich met het onderwijs, met sociaal-maatschappelijke werk, sport & welzijn en is aanwezig in de wijken en toegankelijk voor elk kind.

Biza Shalmashi, directeur, vertelt:

'Ik vind het bijzonder om vanuit Kleur in Cultuur een wezenlijke bijdrage te mogen leveren aan het welzijn van de volgende generatie Almeerders. Een bijdrage die op zoveel manieren een positief effect heeft op bestaanszekerheid en veerkracht van kinderen in onze stad. In onze Artlabs (creatieve vrijplaatsen) creëren we een sterkere sociale basis voor de kinderen die daar workshops volgen. De Artlabs zijn verspreid over de hele stad, we programmeren daar eigentijds creatief aanbod, in wijken en buurten waar de behoefte merkbaar aanwezig is.

Wat ik enorm waardevol vind, is dat we in de positie verkeren om een aanvulling te zijn op het leven (en de fantasiewereld) van kinderen in de vrije tijd. Het 'buitenspeel' leven waarin creativiteit en experiment de vrije loop hebben, zetten we aan kracht bij met inspirerende creatives uit hun eigen stad. Dat komt ook goed naar voren in de afleveringen van Kleur in Cultuur TV, die op de lokale omroep worden uitgezonden, waarbij lokale creatives vanuit hun eigen professionaliteit en expertise hun blik op uiteenlopende onderwerpen, vragen en creativiteit delen. Ze laten zien hoe ze experimenteren met kunstvormen, vertellen over de eigen creatieve processen en stralen tegelijkertijd levenslust en zelfvertrouwen uit.'

Een van de beschermende factoren waarmee bestaansonzekerheid verzacht of voorkomen kan worden is het sociaal kapitaal. Kleur in Cultuur draagt bij aan het versterken daarvan in de 20 creatieve vrijplaatsen waar het cultuuraanbod geprogrammeerd staat. Kinderen komen elkaar daar tegen en raken, als buurtgenoten, verbonden met elkaar.

De Kleurkenners, jr. kunstcommissie van Kleur in Cultuur, krijg ruimte en mandaat om vanuit de eigen leefwereld, interesses en behoeften keuzes te maken die bepalend zijn voor nieuw te ontwikkelen workshops, de inzetbaarheid van kunstvakdocenten, thema's van projecten en keuzes m.b.t. marketing. Deze betrokkenheid van kinderen en jongeren zorgt elk jaar weer voor een divers programma met mooie projecten.

**Iedere student in de
studiehuiskamer is
uniek en heeft een eigen
verhaal en een eigen
rugzak maar
uiteindelijk werken ze
allemaal tegelijk aan
hetzelfde doel: het
behalen van hun
diploma.**

Daniëlle Lammers,
studentcoach bij de studiehuiskamer

De studiehuiskamer

Interview met
Daniëlle Lammers

In april 2022 is de studiehuiskamer in Windesheim in Almere geopend, met één dag in de week. De vraag was zo groot dat er al snel een wachtlijst ontstond. De studiehuiskamer is inmiddels vier dagen in de week open waarvan één dag tot 20.30 zodat ook werkende studenten kunnen aansluiten. Er zijn op dit moment ongeveer 40 studenten aangemeld bij de studiehuiskamer. Ook zijn we erg trots om te kunnen zeggen dat er afgelopen jaar 8 studenten zijn afgestudeerd en dat we verwachten dat er in de komende 4 maanden nog ongeveer 6 studenten zullen afstuderen.

We spreken met Daniëlle Lammers, student bij de opleiding AD Ondernemen en vanaf het allereerste moment betrokken als studentcoach bij de studiehuiskamer. Als langstudeerder en coach weet zij als geen ander waarom de studiehuiskamer zo fijn werkt voor studenten.

Daniëlle, een studiehuiskamer, wat is dat precies?

"De studiehuiskamer is een ruimte waar langstudeerders, studenten die langer over hun opleiding doen dan gepland, rustig kunnen werken onder begeleiding van coaches. Veel van deze studenten verliezen de aansluiting met school, omdat hun oude groepsgenoten inmiddels met andere vakken bezig zijn. In de studiehuiskamer vinden ze de verbinding met andere studenten weer terug en hebben ze echt een plek waar ze zonder afleiding aan de slag kunnen met hun opleiding."

Wat een mooi initiatief! Hoe denk je dat dit bijdraagt aan het studentwelzijn?

"Doordat er een rustige en welkome ruimte aangeboden wordt met begeleiding op maat, merk ik dat studenten meer zelfvertrouwen krijgen en het overzicht terugkrijgen. Er wordt samen gekeken naar een passende manier van studeren.

We kijken waar de student tegenaan loopt en staan als onderdeel van het Studiesuccescentrum in contact met counselors en studentpsychologen waardoor er een breed netwerk aan hulp ingeschakeld kan worden om het welzijn van de studenten te ondersteunen."

Je bent sinds dag één betrokken bij de studiehuiskamer. Wat valt je op?

Het is erg mooi om te zien dat studenten van verschillende opleidingen naar elkaar toetrekken om elkaar te helpen en dat ze elkaar er doorheen slepen. Sommige studenten komen een paar keer en hebben dan het idee dat ze het weer zelf op kunnen pakken zonder begeleiding. Andere studenten komen meerdere dagen in de week omdat ze zich hier zo goed kunnen concentreren. Het is geweldig om de studenten te zien groeien en te zien dat studenten weer vertrouwen in zichzelf krijgen.

Heb jij nog een gouden tip, die je mee wilt geven aan studenten?

Veel studenten hebben moeite met plannen (of zich houden aan een planning) en het combineren van schoolwerk, werk, huishouden, sociaal leven, de stage etc. Een tip die ik altijd aan de studenten mee geef is: schrijf voor jezelf op wat je moet doen en breek het op in zo klein mogelijke stapjes. Zo creëer je overzicht en kan je je schoolwerk, stageopdrachten en andere taken tussen je vastgestelde afspraken doorplannen waardoor je veel meer gedaan krijgt en je niet begint aan grote taken die je niet op tijd afkrijgt.

De studiehuiskamer is elke maandag, dinsdag en donderdag geopend van 9.00 tot 16.30 en op dinsdag van 13.00 tot 20.30. Loop langs of stuur een mailtje naar lv.loon@windesheim.nl voor meer informatie of een aanmeldformulier.

**'Het gaat
nu om mij
als
persoon'**

**GIANT
ROOKS**

Ik voelde me lange tijd anders en onbegrepen en heb geleerd om met dit eenzame gevoel om te gaan

Lotte woont op zichzelf in een appartement waar bijna alles wit is. Het is rustig, veilig en zij komt beter tot haar recht. Ze zit in een totaal andere situatie dan voorheen. Ze werkt nu als ervaringsdeskundige, is begeleider, blogger en bestuurslid. Daarnaast werkt ze als onderzoeker op het gebied van de mentale gezondheid van jongeren. Haar hele leven heeft ze doorgebracht in de jeugdzorg. In één adem vertelt ze:

'Mijn hulpverlening begon toen ik drie jaar was toen ze erachter kwamen dat ik slechthorend was. Toen begon ook het hele riedeltje van diagnoses. Ik had ADHD maar medicijnen werkten niet dus dat bleek het niet te zijn. Ik was acht toen ik de diagnose autisme kreeg. Ik ging op dagbehandeling en werd uit huis geplaatst toen ik elf was. Ik heb tien jaar in de jeugdzorg gezeten en meer dan zeven groepen gehad. Dan bouw je geen vriendschappen op. Ik voelde me daar anders, ging naar school en deed mijn huiswerk. Ik had weinig aansluiting. Toen ik negentien was ging ik naar begeleid wonen en sinds dat ik twintig ben, ben ik officieel uit de jeugdzorg. Ik heb nu één uur begeleiding per week en heb traumabehandeling voor alles wat ik heb meegemaakt.'

Ik reageer met: Jeetje, ... dat is heel veel. Je vertelt dit nu in één adem door... Hierop reageert ze luchtig: 'Ja dit is het standaardverhaal. Ik heb dit zo vaak moeten vertellen. Elke keer als iemand ernaar vraagt of als je weer een nieuwe hulpverlener ontmoet dan moet je het hele verhaal opnieuw vertellen. Het is heel standaard nu.'

Recent is ze erachter gekomen dat ze dit zonder veel gevoel vertelt en dit doet uit zelfbescherming. Ze legt me heel duidelijk uit dat ze zich als kind anders voelde en niet begrepen.

Ze heeft een disharmonisch profiel en zegt dat als je als kind niet stabiel opgroeit, zonder een stabiele volwassene die je helpt, dat je dan in een zelfbeschermingsmechanisme schiet. 'Als kind heb ik eigenlijk alleen maar overleefd en ik heb (nog) niet de vaardigheden om dat uit te zetten. Op deze manier neem ik afstand van trauma maar tegelijkertijd word ik hierdoor juist beïnvloed.'

**Ik heb nu een stem
en die gebruik ik
niet alleen voor
mezelf maar ook
voor anderen**

Autisme wordt vaak gezien als iets negatiefs. De behandeling is gericht op hoe we kinderen kunnen aanpassen aan de maatschappij zoals die nu is. Ze richten zich erop dat iets opgelost moet worden of dat je moet verbloemen of verbergen of dat je sociaal gewenst gedrag gaat vertonen.

'Dat voelt eenzaam en kost veel energie, want je leert je emoties onderdrukken. Ik heb daarom niet geleerd om bij mijn emoties te komen. En ik weet ook niet of ik dat ooit kan.'

**Als kind heb
ik eigenlijk
alleen maar
overleefd**

'Het helpt mij om hard te werken en te laten zien dat ik, alhoewel ik anders ben, goed kan leren. Ik heb hard gewerkt om mijn diploma's te halen. Ik heb therapie voor het beter leren kennen van mezelf en voor het verwerken van mijn verleden. Ik heb nu een stem en die gebruik ik niet alleen voor mezelf maar ook voor anderen. Wat mij erdoorheen sleept is het bewustzijn dat er twee goede weken zijn na twee minder goede weken, en ook dat die goede weken langer worden. Ik mag er net als iedereen zijn en heb iets bij te dragen. Ik werk veel en zie de resultaten daarvan. Ik ben er trots op als ik weer een dag heb overleefd en als ik die dag dan dicht bij mezelf ben gebleven dan voel ik me minder eenzaam.'

Wat ik anders zou willen zien? Dat is dat jeugdhulpverleners meer beseffen dat ze de rol van opvoeder hebben en welke invloed ze hebben op de jongeren die zij begeleiden en dat deze invloed voor altijd is. Belangrijk daarbij is dat jongeren worden gemotiveerd in het bereiken van hun doelen en dat zij niet naar beneden worden gehaald. Daarnaast moeten jongeren de regie krijgen over hun eigen leven en niet dat jeugdzorg hun leven bepaalt. En voor mezelf... Dagen zonder eenzaamheid, dichtbij mijzelf, die ervaar ik ook. Dat geeft mij de kracht door te gaan.'

**Gewoon
leven,
dat is
wat ik
wil!**

Interview
Jeanet van der Korput
Foto's Michiel Fischer

Hoe een stilteruimte kan bijdragen aan studentwelzijn

Door Hanan Nhass en
Charlotte Vissenberg

In de pauze even een rustmoment nemen om te bidden of te mediteren? Op steeds meer scholen en universiteiten is er een zogeheten stilteruimte. Ook bij ons op hogeschool Windesheim in Almere. Toch is dit niet op iedere school een vanzelfsprekendheid.

Er zijn schoolbesturen die worstelen met de groeiende vraag naar stilteruimtes, terwijl de ruimtes een positieve invloed hebben op het welzijn van studenten en medewerkers. Wat is eigenlijk de relatie tussen stilteruimtes en studentwelzijn?

Het creëren van een stilteruimte die door alle studenten en medewerkers gebruikt kan worden voor een moment van bezinning, is onderwerp van gesprek binnen menig schoolbestuur. In een superdiverse samenleving zijn waarden als gelijkwaardigheid, vrijheid, ontmoeting en een gevoel van welbevinden¹ belangrijk. Een stilteruimte die voor iedereen toegankelijk is, kan hieraan bijdragen.

Bij Windesheim in Almere hebben we hier ervaring mee. Onze studenten komen uit allerlei windstreken. Juist in een schoolomgeving die divers is qua studentpopulatie moet er harder gewerkt worden om alle studenten zich thuis te laten voelen, ook wel sense of belonging genoemd. Sense of belonging staat voor de mate waarin studenten zich geïncludeerd, gewaardeerd, geaccepteerd en gerespecteerd voelen. De invulling die aan het begrip inclusie wordt gegeven in een hogeschool staat hiermee sterk in verband [1].

Recent is er veel aandacht voor het welzijn van studenten, waarbij wordt aangegeven dat dit onder druk staat. Studenten ervaren veel prestatiedruk en ontwikkelen vaker psychische klachten.

Een sense of belonging op school draagt bij aan het welzijn van studenten en is een van de belangrijkste voorspellers van studiesucces. Aandacht voor de sense of belonging van onze studenten is daarom relevanter dan ooit.

Een sense of belonging op school draagt bij aan het welzijn van studenten en is een van de belangrijkste voorspellers van studiesucces.

Juist in een superdiverse schoolomgeving is dit een extra uitdaging. Verschillende communities studenten staan soms lijnrecht tegenover elkaar als het gaat om waarden, overtuigingen en de manier waarop zij hun leven inrichten. Toch staat dit het samen leren niet in de weg, mits er respect is voor elkaars opvattingen en leefstijlen. Dit is ook het uitgangspunt van Winclusief, het inclusieprogramma van Windesheim in Almere.

1 Wij hanteren de volgende definitie van studentwelzijn: 'een duurzame psychische gesteldheid, gekenmerkt door overwegend positieve gevoelens en overtuigingen, positieve contacten binnen de opleiding, veerkracht, vertrouwen in eigen potentie, inzet en leergedrag en tevredenheid met de eigen leerervaringen tijdens de studententijd' [3].

Silence

Hierin hebben de docenten die voor de klas staan, een grote rol [1,2]. Doordat zij een sociale norm stellen waarin er niemand wordt uitgesloten op basis van etniciteit/huidskleur, genderidentiteit, religie, seksuele oriëntatie, het hebben van een beperking of andere gronden, creëren zij sociale en psychologische veiligheid, randvoorwaarden die essentieel zijn voor het gevoel van welbevinden en het komen tot leren.

Gaat het dan altijd goed? Nee, dat niet. Maar op het gebied van stilteruimtes weer wel. Op twee locaties (de Landdrost en het Circus) zijn er stilteruimtes waar volop gebruik van wordt gemaakt door zowel onze studenten als medewerkers.

Stilteruimtes zijn een van de manieren waarop Windesheim invulling geeft aan het begrip inclusie op de hogeschool. Hiermee dragen we bij aan het thuisgevoel van studenten. Om te beginnen doordat het toekennen van een dergelijke ruimte tegemoet komt aan een behoefte van een aanzienlijke groep studenten.

Doordat zij zich gezien en gehoord voelen, groeit hun 'thuis' gevoel, het gevoel van 'ik mag er zijn, er is (letterlijk) ruimte voor mij en ik word geaccepteerd'.

Daarnaast kan het gebruiken van een stilteruimte een positief effect hebben op het gevoel van welbevinden, doordat prikkels worden verminderd en er een moment van 'opladen' kan plaatsvinden. Dit kan ook voor studenten met (cognitieve) uitdagingen een groot verschil maken tijdens een schooldag.

**Ik mag er zijn, er is
(letterlijk) ruimte voor
mij en ik word
geaccepteerd.**

Daarnaast zijn er grote voordelen voor studenten met een religieuze achtergrond. Uit verschillende onderzoeken weten we dat door te bidden je een gevoel van rust en kalmte kunt ervaren, doordat de geestelijke rust en de innerlijke balans worden hersteld. Voor studenten met een islamitische achtergrond vormt het dagelijkse gebed een belangrijk ankerpunt, een moment waarop dagelijkse beslommeringen naar de achtergrond verdwijnen en de band met God centraal staat.

Naast het gebed vormt ook de smeekbede een belangrijk ritueel voor studenten en medewerkers met een religieuze achtergrond. Via een smeekbede roepen gelovigen God aan om hen te steunen in moeilijke tijden. Deze moeilijkheden kunnen hun oorsprong hebben in concrete gebeurtenissen in heden of verleden, maar dit kunnen ook sluimerende onzekerheden zijn. Uit verschillende studies blijkt dat mensen die religie en spiritualiteit een duidelijke plek geven in hun leven een betere gezondheid rapporteren, doordat ze hoopvoller en optimistischer zijn en een doel en betekenis geven aan hun leven [4,5]

Een stilteruimte biedt ook een mogelijkheid voor ontmoeting. Het opdoen van nieuwe contacten kan zorgen voor meer verbondenheid en gevoelens van eenzaamheid en depressieve gevoelens verminderen. Elkaar ontmoeten in een stilteruimte, zeker wanneer er een gemeenschappelijke activiteit plaatsvindt, zoals samen bidden of mediteren, kan dus een positieve invloed hebben op het gevoel van welbevinden, het gevoel van deel uitmaken van een gemeenschap.

De behoefte aan een stilteruimte komt op de meeste scholen vanuit studenten en medewerkers met een islamitische achtergrond. Zo ook op de hogeschool van Rotterdam. Daar is voorafgaand aan de komst van stilteruimtes in 2015 een flinke discussie geweest over de wenselijkheid ervan. In een notitie² wordt deze ontwikkeling in het denken over deze ruimtes beschreven. Aanvankelijk achtte de school dergelijke ruimtes niet wenselijk, vanwege haar openbare profiel.

Zeker in die jaren werd aan dat openbare profiel gekoppeld dat de hogeschool als organisatie neutraal diende te zijn. Dat betekende dat zij geen opvattingen innam over zaken die niet met onderwijs te maken hebben, en ook geen wensen faciliteerde die daarmee samenhangen', zo schreven de auteurs die meerdere gesprekken met studenten en medewerkers voerden. Tijdens de gesprekken bleek er consensus te zijn over het karakter van de stilteruimtes. Het standpunt van het College van Bestuur dat de ruimtes te allen tijde gebruikt moeten kunnen worden voor diverse bezigheden, kon rekenen op brede steun.

Die consensus is er ook binnen Windesheim in Almere. Het is goed om ons te realiseren dat gesprekken over stilteruimtes ook gaan over thema's als het zien en horen van de ander, de ruimte die er is om uitdrukking te geven aan jouw identiteit als student, over respect voor elkaars opvattingen, het gesprek over vanzelfsprekendheden en wat het betekent om inclusief te zijn.

In de Landdrost zit de stilteruimte in AL 1.72, in het Circus in AC 1.44.

2 advies-stilteruimtes-hogeschool-rotterdam.pdf (hogeschoolrotterdam.nl) geraadpleegd d.d. 16 april 2023

Referenties

1. Gomes, C. (2020) I BELONG HERE Student Sense of Belonging en de relatie met studentsucces. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam
2. Rosalina, Z. (2020). Culturally responsive teaching in higher education in the Netherlands. Utrecht: Utrecht University
3. Noble, T., McGrath, H., Wyatt, T., Carbines, R., & Robb, L. (2008). Scoping study into approaches to student wellbeing. Australian Catholic University and Erebus International.
4. Abebaw, Y., Koenig, H.G., Baldwin, R.C., & Connolly, M.J. (2018). Health behaviour, depression and religiosity in older patients admitted to intermediate care. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 23 (7): 735-740.
5. Mahjabeen, A., & Khan, S. (2015). A Model of Spirituality for Ageing Muslims. *Journal of Religion and Health* (31) 3: 1-14.

Wind er geen doekjes om maar zeg waar het op staat.

De kansengelijkheid in Nederland neemt al jaren toe. Uit recentelijk onderzoek blijkt dat 30 procent van de Nederlanders moeite heeft met teksten van de overheid (Monitor Begrijpelijkheid Overheidsteksten, 2023). Dit zijn niet alleen mensen met lage taal- en digivaardigheden maar ook mensen met een beperking, niet-Nederlandse achtergrond of met een lager IQ. Onduidelijke communicatie betekent dat de boodschap niet of slechts gedeeltelijk overkomt waardoor mensen de brief naast zich neerleggen, deze vergeten en dus niet of te laat in actie komen.

Andere mensen gaan juist bellen als zij de communicatie niet begrijpen, iets wat de overheid tijd en geld kost en als onwenselijk wordt gezien. Bovendien bereik je door het gebruik van onnodig moeilijke woorden en zinnen minder mensen, weten mensen niet wat hun rechten en plichten zijn en neemt het vertrouwen in de overheid af. Dit is een onwenselijke situatie voor allemaal.

In het project 'Nu begrijp ik je en doe ik mee' onderzoeken onderzoekers van het Lectoraat Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg van hogeschool Windesheim in Almere hoe de schriftelijke communicatie vanuit de gemeente verbeterd kan worden. Zij hebben mensen die brieven van de gemeente hebben ontvangen gevraagd om brieven mee te nemen en deze met de onderzoekers te bespreken. Dit leverde enorm veel bruikbare input op voor de co-creatie sessies waarin inwoners en professionals samen werken aan het verbeteren van deze communicatie. Door te kijken vanuit het perspectief van de ontvangende partij, de inwoners van de gemeente, kwamen we tot belangrijke inzichten:

Boodschappen bereiken de inwoners niet

- Brieven bevatten te veel tekst, bevatten veel vakjargon en zijn geschreven op een te hoog taalniveau (hoger dan B1) met als gevolg dat inwoners de brief niet (kunnen) lezen.
- 'Wind er geen doekjes om maar zeg waar het op staat. Wees duidelijk en gebruik geen moeilijke en wollige taal.'
- Het begrijpen van een brief is nauw verbonden met het begrip van het systeem: 'Zonder kennis van het systeem en hoe de dingen in Nederland werken, kan ik niet verder.'

Mensen weten dat ze iets moeten doen maar niet precies wat en hoe

- Het niet weten wat en hoe je iets moet regelen veroorzaakt stress. Veel mensen doen een beroep op hun sociaal netwerk maar deze mensen zijn niet altijd beschikbaar.
- Veel mensen zijn nog niet digitaal vaardig terwijl zij steeds vaker zaken digitaal moeten regelen en de systemen steeds ingewikkelder worden.
- 'Wat is een e-formulier? Of een e-herkenning? Er zijn mensen die dit niet weten.'

Mensen reageren op brieven vanuit hun gevoel

- Vaak hebben mensen het gevoel dat er geen rekening wordt gehouden met hun situatie. Zij missen empathie wanneer zij in een moeilijke situatie verkeren.
- Interviewer: 'Wat zou het verschil maken?' Inwoner: 'Meer begrip. Dat mis ik nu.'
- Het taboe op laaggeletterdheid is nog steeds groot. Mensen ervaren schaamte en vinden het lastig om hulp te vragen.

De gevolgen van de genoemde knelpunten zijn dat mensen niet in actie komen. Zo maken zij bijvoorbeeld geen aanspraak op bepaalde vergoedingen, betalen zij boetes niet of maken zij geen afspraak omdat zij niet weten hoe je een digitale afspraak maakt.

Wat helpt?

We zien dat niet alleen de moeilijke, vaak wollige taal bepalend is voor het begrijpen van schriftelijke communicatie, maar dat ook juist de manier waarop de boodschappen worden overgebracht en het gevoel dat dat oproept van belang is bij het verwerken van deze informatie. Hiernaast zien we dat de kennis van het systeem een bepalende factor is. Tijdens de bijeenkomsten met inwoners en professionals werd duidelijk hoezeer hun werelden verschillen en op afstand van elkaar staan. Professionals zijn gebonden aan wetten, regels en systemen maar staan ervoor open en laten zien dat ze de brieven wel kunnen veranderen in begrijpelijke en meer toegankelijke taal. Zij merken op dat het noodzakelijk is brieven of andere vormen van communicatie dusdanig uitnodigend te maken dat mensen hulp durven te vragen. In het verbeteren van de schriftelijke communicatie zeggen de inwoners allemaal hetzelfde wat neerkomt op:

Verplaats je in de mensen waarvoor je de brief schrijft.

Een voorbeeld van een beter leesbare brief:

aug. 2021

feb. 2022

Referenties

Monitor Begrijpelijkheid overheids teksten 2022 - Taalunie.

(n.d.). <https://taalunie.org/publicaties/218/monitor-begrijpelijkheid-overheids-teksten-2022>

Flevi's team

Charlotte Vissenberg, dr.

Coördinator van Flevi, en werkzaam als associate lector Veerkrachtige Families bij het Lectoraat Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg bij Windesheim in Almere.

Jeanet van de Korput, drs.

Projectleider en senior onderzoeker kennislijn 'Voor mijn kind wil ik... (intergenerationele invloeden)' bij het Lectoraat Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg bij Windesheim in Almere.

Pamela Jakobs, MSc.

Projectleider en onderzoeker kennislijn 'veerkrachtig samenwerken met gezinnen (interdisciplinaire samenwerking)' bij het Lectoraat Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg bij Windesheim in Almere.

Annemijn Driesen-Visscher, MSc.

Projectleider en onderzoeker 'De eerste 1000 dagen' bij GGD Flevoland

Lalash Tahir, MSc.

Onderzoeker bij het Lectoraat Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg bij Windesheim in Almere.

Petra Josso Loureiro, BSw.

Onderzoeker en jongerencoach bij het Lectoraat Klantenperspectief in Ondersteuning en Zorg bij Windesheim in Almere.

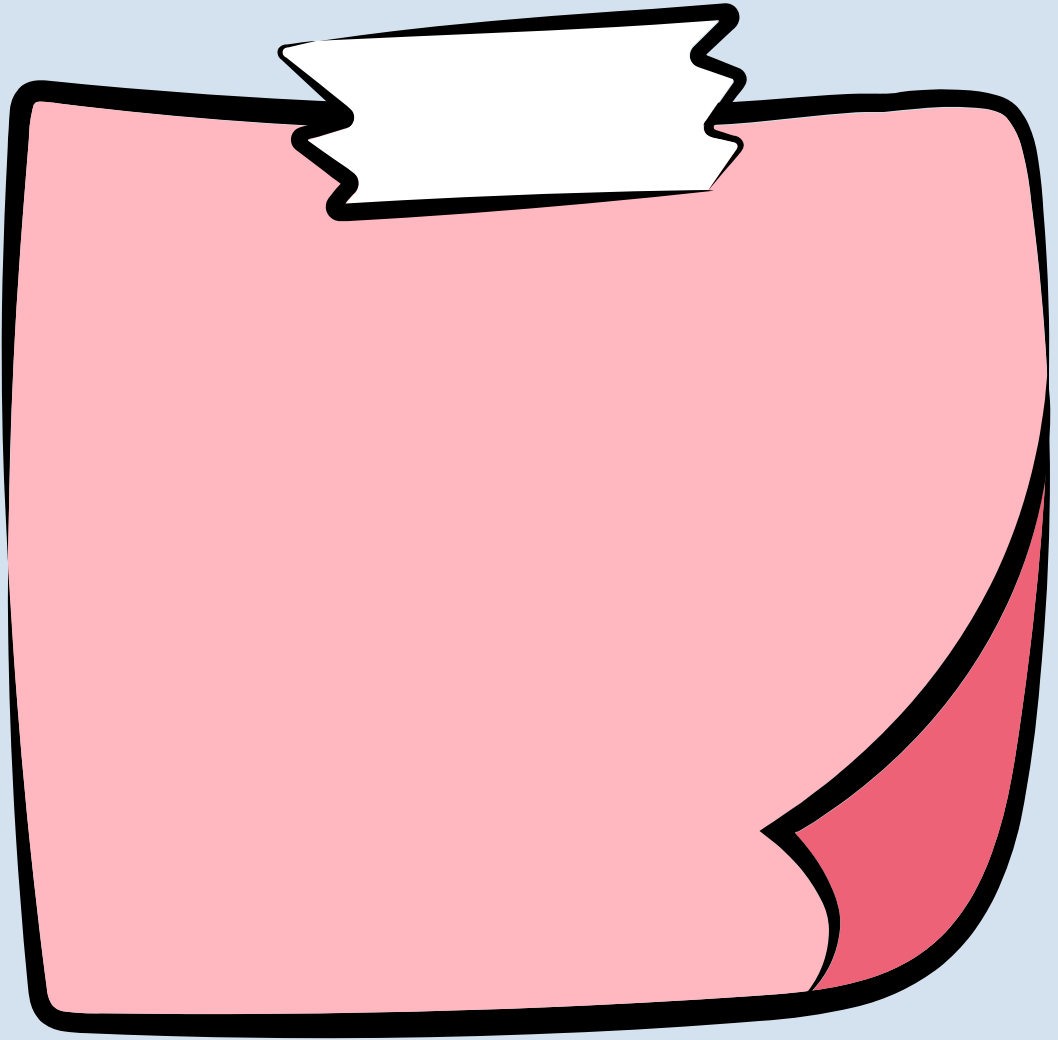
Aantekeningen

Aantekeningen

Aantekeningen

Flevi's partners

Flevi's kenniswerkplaats jeugd is één van vijftien ZonMw regionale kenniswerkplaatsen jeugd.

In een ZonMw regionale kenniswerkplaats jeugd worden maatschappelijke vraagstukken bekeken vanuit verschillende perspectieven, zoals die van ouders, jeugdigen, praktijk, beleid, bestuur, onderzoek, opleidingen en professionals. Flevi's kenniswerkplaats richt zich op Flevoland.

Flevi's kenniswerkplaats jeugd is een Flevolands samenwerkingsverband. De kernpartners van Flevi zijn GGD Flevoland, JGZ Almere, Triade Vitree, Icare, Flever, Expex en Windesheim in Almere. Daarnaast is er een samenwerking met de andere regionale kenniswerkplaatsen zoals de RKJ IJsselland en RKJ Noord Veluwe.

hogeschool
Windesheim

triade **vitree**

kleur in
cultuur

